

WÓJT GMINY DOBRONŃ

**Gminny Program
Ochrony Środowiska
dla Gminy Dobroń
na lata 2008-2012**

Realizacja na zamówienie
Urzędu Gminy w Dobroniu

sierpień 2008

Wykonawcy projektu planu:

Akademicki Ośrodek Naukowo-Techniczny
Spółka Jawna w Łodzi

mgr inż. Zbigniew Kabaciński

mgr Ewa Szczepaniak

Spis treści :

1. WSTĘP	5
1.1. Przedmiot opracowania.....	5
1.2. Cel i zakres opracowania.....	5
1.3. Podstawa prawna opracowania	6
1.4. Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska w latach 2004-2006.....	6
1.5. Metodyka opracowania Programu	7
1.6. Uwarunkowania zewnętrzne opracowania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy.....	8
1.7. Strategia rozwoju gminy Dobroń na lata 2008-2015 (uwarunkowania wewnętrzne).....	9
2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY.....	10
3. Założenia ochrony środowiska	21
4. CELE EKOLOGICZNE	23
5. OCHRONA ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH I POWIERZCHNIOWYCH WRAZ Z POPRAWĄ ICH JAKOŚCI ORAZ OCHRONA PRZED POWODZIĄ	24
5.1. Stan wyjściowy	24
5.2. Cele średniookresowe do 2014r.....	28
5.3. Kierunki działań na lata 2008-2011	28
6. OCHRONĘ POWIERZCHNI ZIEMI I GLEB PRZED DEGRADACJĄ.....	29
6.1. Stan wyjściowy	29
6.2. Cele średniookresowe do 2014r.....	30
7. OCHRONĘ I WZROST RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ I KRAJOBRAZOWEJ ORAZ WZROST LESISTOŚCI	31
7.1. Stan wyjściowy	31
7.2. Cele średniookresowe do 2014r.....	37
8. RACJONALNA GOSPODARKA ODPADAMI.....	38
8.1. Stan wyjściowy	38
8.2. Cele średniookresowe do 2014r.....	48
9. POPRAWA JAKOŚCI POWIETRZA.....	49
9.1. Stan wyjściowy	49
9.2. Cele średniookresowe do 2014r.....	52
10. KSZTAŁTOWANIE POSTAW KOLOGICZNYCH	53
10.1. Stan wyjściowy	53
10.2. Cele średniookresowe do 2014r.	54
11. ASPEKTY FINANSOWE REALIZACJI PROGRAMU	56
12. ZARZĄDZANIE OCHRONĄ ŚRODOWISKA W GMINIE	76
12.1. Instrumenty zarządzania środowiskiem	76
12.2. Zarządzanie programem ochrony środowiska	80
13. SPOSÓB KONTROLI ORAZ DOKUMENTOWANIA REALIZACJI PROGRAMU... ..	82
13.1. Opiniowanie projektu programu.....	82
13.2. Sprawozdanie z realizacji programu.....	82
13.3. Weryfikacja i aktualizacja Programu	83
14. RODZAJ I HARMONOGRAM DZIAŁAŃ PROEKOLOGICZNYCH.....	84

SPIS TABEL :

Tabela 1. Podział gospodarstw

Tabela 2. Ilość osób zameldowanych na terenie gminy Dobroń
w rozbiciu na sołectwa i lata

Tabela 3. Ruch naturalny ludności w gminie Dobroń

Tabela 4. Migracja – ruch wędrowniczy ludności

Tabela 5. Największe podmioty gospodarcze funkcjonujące na terenie gminy Dobroń

Tabela 6. Zestawienie zużycia wody z ujęcia Markówka (m³)

Tabela 7. Ocena składu jakościowego rzeki grabi na podstawie danych WIOŚ w Łodzi

Tabela 8. Zestawienie obiektów objętych ochroną prawną

Tabela 9. Ilość wytworzonych odpadów komunalnych w latach 2004 – 2007

Tabela 10. Ilości odpadów komunalnych zebranych w latach 2004 – 2007

Tabela 11. Zestawienie ilości wyrobów azbestowych w poszczególnych sołectwach na
terenie Gminy Dobroń

Tabela 12. Szacunkowe ilości odpadów opakowaniowych w 2007r.

Tabela 13. Zestawienie pojemników na odpady komunalne (stan na 31.12.2007r.)

Tabela 14. Struktura nakładów inwestycyjnych poniesionych na ochronę środowiska
na terenie gminy Dobroń

Tabela 15. Harmonogram finansowo-zadaniowy na lata 2008-2015

1. WSTĘP

1.1. Przedmiot opracowania

Przedmiotem niniejszego opracowania jest aktualizacja uchwalonego przez Radę Gminy w Dobroniu Uchwałą Nr XVIII / 121 / 2004 z dnia 24 czerwca 2004 r. "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dobroń".

1.2. Cel i zakres opracowania

Zgodne z przepisami ustawy Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. 2008. 25. 150 – tekst jednolity) oraz ustawy o odpadach (Dz. U. z 2007 nr 39, poz. 251), przyjęte dokumenty podlegają aktualizacji nie rzadziej niż co 4 lata.

Celem opracowania jest aktualizacja „Programu ochrony środowiska dla Gminy Dobroń”.

Ustawa Prawo ochrony środowiska ustaliła w art. 17 i 18, że organ wykonawczy gminy w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządza gminny program ochrony środowiska, który następnie jest uchwalany przez Radę Gminy. **Program ten sporządzany jest co 4 lata. Powinien określać cele i priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno - ekonomiczne i środki finansowe.**

Z wykonania programu wójt gminy ma sporządzać co 2 lata raport, który zostanie przedstawiony do zatwierdzenia Radzie Gminy.

Potrzeba tej aktualizacji wynikała też z uzyskania przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej. Stwarza to, z jednej strony szansę szybkiego rozwiązania wielu problemów ochrony środowiska i poprawy jakości życia mieszkańców, przykładowo poprzez możliwość korzystania ze środków finansowych UE, z drugiej strony oznacza konieczność spełnienia wymagań wynikających z Traktatu Akcesyjnego oraz osiągania celów wspólnotowej polityki ekologicznej.

Zakresem opracowania objęto:

- cele ekologiczne
- priorytety ekologiczne
- poziomy celów długoterminowych
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe

1.3. Podstawa prawna opracowania

Dokument został opracowany w związku z obowiązkiem nałożonym na gminę przez ustawę z 27.04.2001 Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2008.25.150) w art.17 i 18, oraz ustawę z 27.07.2001 o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, (Dz. U. 2001.100.1085 z późn. zm.) w art. 10 w zakresie terminu jego realizacji. Zakres merytoryczny Programu ochrony środowiska określają Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym (MŚ grudzień 2002).

1.4. Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska w latach 2004-2006

W latach 2004 – 2006 wykonano szereg inwestycji, które w znacznym stopniu wpłynęły na poprawę stanu środowiska na terenie gminy Dobroń.

Do najważniejszych zadań zrealizowanych w ramach gminnego programu można zaliczyć:

- budowa kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami Dobroń – Chechło III etap, długość 3,7 km, 45 szt. przyłączy
- projekt rozbudowy istniejącej oczyszczalni ścieków z 350 m³/d do 700 m³/d
- budowa zbiornika zapasowego wody uzdatnionej o poj. 500 m³
- modernizacja stacji uzdatniania wody

- budowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami w : Przygoń dł. 0,5 km, 10 szt. przyłączy Morgi, dł. 2, 8 km, 17 szt. przyłączy Dobroń, ul. Parkowa 103 mb, 8 szt. przyłączy, Chechło Drugie, ul. Zielona 313 mb, 10 przyłączy.
- Obszar Chronionego Krajobrazu Środkowej Grabi utworzony w 1988 r. został zastąpiony nazwą Tuszyńsko – Dłutowsko – Grabiański Obszar Chronionego Krajobrazu.
- ustanowienie projektowanego rezerwatu „Dobroń” jako Zespołu Przyrodniczo – Krajobrazowego pn. „Dobroń”
- poszerzenie terenu Obszaru Chronionego Krajobrazu Środkowej Grabi o tereny położone na całej długości rzeki
- edukację ekologiczną,
- selektywną zbiórka odpadów w tym wielkogabarytowych

Zrealizowanie części zaprojektowanych zadań np. z zakresu gospodarki odpadami wymaga nakładów znacznych środków finansowych, co niejednokrotnie jest podstawową przyczyną braku ich realizacji. W tym przypadku ważną sprawą jest określenie priorytetów ekologicznych dla poszczególnych grup zadań.

1.5. Metodyka opracowania Programu

Sposób opracowania Programu został podporządkowany metodologii odpowiedniej dla planowania strategicznego, polegającej na:

- opracowaniu diagnozy aktualnego stanu środowiska, uwzględniającej wszystkie jego komponenty,
- określeniu celów i priorytetów ekologicznych oraz krótko i długoterminowych działań zmierzających do poprawy stanu środowiska,
- określeniu szczegółowych zadań przewidzianych do realizacji wraz z kosztami ich realizacji.
- określenie zasad monitorowania efektów wdrażania programów

Źródłami informacji dla programu były informacje uzyskane w Starostwie Powiatowym w Pabianicach, Urzędzie Gminy w Dobroniu, Wojewódzkim Inspektoracie Ochrony Środowiska w Łodzi jak również dostępnej literatury fachowej.

1.6. Uwarunkowania zewnętrzne opracowania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy

Zasady ochrony środowiska wynikające ze zrównoważonego rozwoju wymuszają kompleksowe podejście do wszystkich dziedzin życia. Gmina nie jest zamkniętą enklawą a poszczególne elementy środowiska zachowują swoją ciągłość bez względu na granice terytorialne. Dlatego program powinien zawierać uwarunkowania wynikające z planów, programów i strategii wyższego rzędu.

Główne uwarunkowania zewnętrzne dla gminy w zakresie ochrony środowiska wynikają z:

- polityki ekologicznej państwa wraz z programem wykonawczym
- strategii rozwoju województwa łódzkiego, na lata 2007 – 2020 została przyjęta Uchwałą Sejmiku Województwa Łódzkiego Nr LI/865/2006 z dnia 31 stycznia 2006 roku
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
- Planu zagospodarowania przestrzennego województwa zatwierdzony Uchwałą Nr XLV/524/2002 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 9 lipca 2002 roku
- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007 – 2013 (RPO) zatwierdzonego uchwałą Zarządu Województwa Łódzkiego nr 1393/07 z dnia 14 listopada 2007r.
- Wojewódzkiego Programu Ochrony i Rozwoju Zasobów Wodnych zatwierdzonego Uchwałą Nr LI/866/2006 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 31 stycznia 2006r.
- Wojewódzkiego Programu Małej Retencji dla Województwa Łódzkiego zatwierdzonego Uchwałą Nr LIII/887/2006 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 28 marca 2006 roku.

- Systemu Prawa Ochrony Środowiska w Polsce w tym projektowanych aktów prawnych
- międzynarodowego zobowiązania Polski w zakresie ochrony środowiska
- programu ochrony środowiska dla województwa łódzkiego
- strategii i polityk sektorowych w zakresie energetyki, energetyki odnawialnej, rolnictwa i obszarów wiejskich, rozwoju regionalnego, edukacji ekologicznej, transportu i leśnictwa

1.7. Strategia rozwoju gminy Dobroń na lata 2008-2015 (uwarunkowania wewnętrzne)

Program swoją strukturą bezpośrednio nawiązuje do projektu Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011 – 2014.

Zgodnie z wymogami polityki ekologicznej państwa aspekty ekologiczne obligatoryjnie powinny być włączane do strategii i programów rozwoju na szczeblu lokalnym.

Strategia rozwoju gminy jako program długofalowy jest jednocześnie dokumentem spójnym ze średniookresowym Planem Rozwoju Lokalnego Gminy Dobroń (na lata 2004-2013).

Strategia stanowi także dokument bazowy dla opracowania innych dokumentów średniookresowych niezbędnych w procesie aplikowania po fundusze strukturalne Unii Europejskiej. Jednym z celów strategicznych rozwoju gminy jest ochrona środowiska naturalnego zawierająca następujące kierunki działań:

- właściwe użytkowanie, ochrona i kształtowanie żywych zasobów przyrody
- zachowanie lasów jako najważniejszego składnika równowagi ekologicznej.
- promowanie dolesień nieużytków rolnych i gruntów słabych klas bonitacyjnych
- ochrona gleb przed degradacją
- pomoc mieszkańcom w podpisywaniu umów z przedsiębiorstwami komunalnymi na wywóz nieczystości stałych

- przeprowadzanie okresowych inwentaryzacji dzikich wysypisk śmieci i ich likwidacja
- preferowanie lokalizacji podmiotów gospodarczych o technologiach małoodpadowych i bezodpadowych lub stosujących zamknięte obiegi wody
- propagowanie akcji sprzątania gminy w ramach ogólnopolskiej akcji „Sprzątania świata”
- ochrona zasobów wód powierzchniowych
- właściwa konserwacja urządzeń melioracyjnych będących w nadzorze Gminnej Spółki Wodnej
- dalsze utrzymywanie drożności rowów melioracyjnych
- realizacja programu gospodarki ściekowej w gminie
- monitoring wód rzeki Pałusznicy oraz wód podziemnych dla ujęcia w Markówce
- ochrona powietrza atmosferycznego
- wspieranie modernizacji technik spalania i przechodzenia na techniki ekologiczne bezpieczniejsze
- realizacja programu usuwania i utylizacji pokryć dachowych i innych elementów zawierających azbest (np. eternit).

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Dobroń położona jest w województwie łódzkim, powiecie pabianickim. W obrębie województwa od zachodu i południa graniczy z powiatem łaskim, zaś od wschodu i północy z gminami Pabianice i Dłutów. Gmina podzielona jest na 18 sołectw: Dobroń Duży, Dobroń Mały, Dobroń Poduchowny, Zakrzewki, Chechło Pierwsze, Chechło Drugie, Mogilno Małe, Mogilno Duże, Róża, Barycz, Ldzań, Morgi, Wincentów, Markówka, Wymysłów, Przygoń, Orpelów, Poleszyn.

Posiada dobre połączenia drogowe i kolejowe. Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 14 , która daje gminie bezpośrednie połączenie z aglomeracją łódzką oraz poprzez Łask i Zduńską Wolę z Sieradzem. Komunikacja samochodowa PKS łącząca

gminę z ościennymi ośrodkami miejskimi jest bardzo dobra i dobra z Łodzią i Sieradzem. Istnieje również komunikacja autobusowa wewnątrz gminy i połączenie takie posiada wieś Barycz oraz w okresie letnim wieś Ldzań. Z Dobronia i Chechła istnieją bezpośrednie połączenia kolejowe z Łodzią, Łowiczem, Zduńską Wolą, Sieradzem, Kaliszem, Wrocławiem i Częstochową. Połączenia komunikacyjne o dość dużej częstotliwości korzystnie wpływają na rozwój gospodarczy gminy.

Corocznie buduje się niedłgie – w miarę możliwości finansowych budżetu gminy – odcinki dróg o nawierzchni asfaltowej oraz naprawia i konserwuje istniejące. Stan dróg w gminie można określić jako zadowalający. Nie posiadają dróg asfaltowych nowo powstałe osiedla mieszkaniowe i oddalone nieduże wsie. Długość dróg na terenie gminy:

● gminne	–	55,2 km
● powiatowe	–	26,1 km
● krajowe	–	9,6 km

Drogi gminne w 60% są utwardzone są nawierzchnią asfaltową, a pozostała część to drogi utwardzone destruktem asfaltowym lub gruzem ceglano-betonowym.

Budowę dróg w osiedlach można będzie rozpocząć po wybudowaniu planowanych inwestycji sieciowych infrastruktury technicznej (wodociągi, gaz, kanalizacja).

Warunki naturalne

Gmina Dobroń położona jest w obrębie Wysoczyzny Łaskiej. Na krajobraz gminy składają się formy dolinne, płaskie i faliste wysoczyzny, wały wydymowe i zagłębienia bezodpływowe.

Współczesna rzeźba tego obszaru uformowała się w wyniku oddziaływania złożonych czynników, z których największą rolę miała akumulacyjna działalność lądolodu zlodowacenia środkowopolskiego oraz późniejsze procesy peryglacjalne. Teren gminy przedstawia rzeźbę polodowcową o charakterze wysoczyznowym, silnie zdenudowaną, płaską (o spadkach poniżej 2%), położoną średnio na wysokości od 180 do 185 m n.p.m., lekko nachyloną ze wschodu na zachód, ponacinaną formami dolinnymi i urozmaiconą płaskimi obniżeniami powytopiskowymi. Zachodnia część gminy rozcina z północy na południe (od wsi Markówka do wsi Mogilno Duże) dolina wód roztopowych, o szerokim (od 800 do 1400 m), płaskim dnie, wykorzystywanym współcześnie przez rzekę Pałusznicę. W południowo - zachodniej części gminy przebiega dolina rzeki Grabi. We

wschodniej części gminy, od miejscowości Dobroń w kierunku południowo-wschodnim do wsi Róża ciągnie się pas wydm parabolicznych i wałowych o zróżnicowanych wysokościach względnych od 3 - 18 m. stromych zboczach, których spadki często przekraczają 10%. Duże skupiska wydm znajdują się także na południe od wsi Barycz oraz na południe od wsi Mogilno Duże. Ukształtowanie powierzchni gminy bardzo silnie warunkuje jej układ funkcjonalno-przestrzenny a przewaga terenów o niewielkim nachyleniu stwarza predyspozycje dla rozwoju funkcji rolniczej, jak również rozwoju sieci osadniczej.

Grabia jest jedną z najczystszych rzek centralnej Polski. Odznacza się ciekawą budową biologiczną oraz bardzo bogatą i równie ciekawą hydrofauną. Występuje tu aż 800 gatunków zwierząt, w tym 80 odkrytych po raz pierwszy w Polsce, 2 gatunki okazały się nowymi dla nauki. Z tego też względu świat zwierzęcy tej rzeki i jej dopływów można określić jako niezwykle różnorodny. W jej wodach żyje blisko 30 gatunków ryb m.in. szczupaki, brzany, certy. Świat roślinny rzeki Grabi jest równie ciekawy jednak nie tak dokładnie zbadany jak zwierzęcy. Na uwagę zasługują takie rośliny jak; okrzężnica bagienna, włosienicznik błotny, łączeń baldaszkowy, marek szerokolistny. W dolinie Grabi rzeka przepływa przez południową część gminy na odcinku 10 km. Rzeki Grabia i Pałusznica wraz z dopływami stanowią fragment systemu lokalnych korytarzy ekologicznych mających swoje przedłużenie w gminach sąsiednich. Najcenniejsze przyrodniczo i krajobrazowe obszary w tym doliny rzeczne są chronione przed narastającym wpływem antropopresji. W większości są one objęte ochroną prawną o randze obszarów chronionego krajobrazu.

Fauna i flora

Na terenie gminy Dobroń znajduje się 3463,04 ha lasów państwowych oraz 549,34 ha lasów prywatnych.

Głównymi gatunkami lasotwórczymi w Lasach Państwowych są:

- sosna - 93% powierzchni
- brzoza - 3,2% powierzchni
- modrzew - 1,3% powierzchni
- dąb - 1,2% powierzchni

Głównymi gatunkami lasotwórczymi w lasach prywatnych są:

- sosna - 78% powierzchni
- brzoza - 12% powierzchni
- olsza czarna - 8% powierzchni

Wyróżniono 13 typów siedliskowych w lasach państwowych i 8 typów siedliskowych w lasach prywatnych. W Lasach państwowych największą powierzchnię (76,0 %) zajmują siedliska boru świeżego, boru mieszanego świeżego i boru mieszanego wilgotnego. W lasach prywatnych 78,1 % powierzchni zajmuje bór świeży, bór suchy i bór mieszany wilgotny. W siedlisku boru suchego i świeżego, poziom wód gruntowych występuje poniżej 1,5 m ppt. Przeważnie jest to siedlisko na glebach bielcowych wytworzonych z piasków. W wypadku boru mieszanego świeżego, woda gruntowa występuje na głębokości 1,5 - 2,0 m ppt, dominują gleby bielcowe lub brunatne zdegradowane. Bór mieszany wilgotny występuje na glebach bielcowych lub brunatnych zdegradowanych oraz na madach rzecznych. Poziom wód gruntowych występuje na głębokości 0,8 - 15, m ppt.

Na terenie gminy objęto ochroną:

1. zespoły przyrodniczo-krajobrazowe:

- „Dolina Grabi” - w którym ochroną objęto zespoły łąkowe z unikalnymi gatunkami roślin oraz zbiorowiska leśne.
- „Mogilno” - stanowiący ochronę wydmy z pokrywającym ją drzewostanem sosnowym, pełniącym funkcję lasu drzewochronnego.
- „Dobroń” - zawierający śródleśny krajobraz wydmy i torfowisk z cennymi zbiorowiskami roślinności torfowiskowej o różnym stadium sukcesji.

2. użytki ekologiczne:

- bagna śródleśne i przyleśne na terenie leśnictw Mogilno i Poleszyn, Dobroń Mały,

Ochronę prawną wprowadzono w związku z potrzebą zachowania w stanie naturalnym ekosystemów bagiennych wraz z cennymi okazami flory i fauny.

3. pomniki przyrody:

- dęby szypułkowe,

- grab zwyczajny,
- lipy drobnolistne,
- wiąz szypułkowy,
- klon zwyczajny
- bagno śródlądowe, naturalne ekosystemy bagienne,
- wierzby biała

Fauna leśna na terenie gminy Dobroń jest dość bogata. Grupa zwierząt łownych reprezentowana jest przez jelenie, sarny, dziki, łosie i daniele. Zwierzyna drobna bytująca na tym terenie to lisy, zające, bażanty, kuropatwy, słonki, kuny, borsuki, kaczki, czaple, piżmaki, łyski i jenoty.

Poza tym w ramach ogólnopolskiej inwentaryzacji bociana białego na terenie gminy Dobroń zlokalizowano 8 gniazd tego gatunku.

Do zieleni wysokiej o charakterze parkowym należy Park w Dobroniu, którego właścicielem i użytkownikiem jest gmina. Południowo-zachodni fragment odznacza się luźno rozmieszczonym drzewostanem. Naturalna granice parku od strony południowej i zachodniej stanowią stare aleje grabowe z domieszką innych drzew. Południowo-wschodnią część parku porasta drzewostan olchowy z domieszką klonu zwyczajnego, brzozy brodawkowatej, dębu szypułkowego, lipy drobnolistnej, grochodrzewu oraz bzu czarnego. Pozostałą część parku tworzą różnej wielkości grupy drzew o zróżnicowanym zwarcu, z których najcenniejsze są dwa skupienia lipy drobnolistnej wysadzonej kolistnie. Na terenie parku znajdują się dwa pomniki przyrody – pojedyncze drzewa i aleja 10 lip drobnolistnych. Gatunkami najliczniej występującymi w drzewostanie są grab i klon zwyczajny.

Charakterystyka złóż kopalin

Dominującym surowcem na terenie gminy są piaski, piaski ze żwirem wodnolodowcowe oraz piaski wydymowe. Udokumentowano dwa złoża kruszywa naturalnego: Mogilno Duże i Mogilno Duże II. Obecnie są to złoża zaniechane. Złoże „Teodory” Rejon II eksploatuje piaski kwarcowe na potrzeby produkcji cegły wapienno-piaskowej. W

kierunku północnym znajduje się Rejon III złoża „Teodory II” (wg. Informacji Starostwa Powiatu Pabianickiego).

Złoże „Teodory” znajduje się na terenie Lasów Państwowych Nadleśnictwa Kolumna.

Bezpośrednio od strony zachodniej do złoża przylega obszar projektowanego rezerwatu leśnego „Rokitnica” wraz z otuliną wchodzącą w teren złoża.

Na terenie gminy nie ma perspektyw na znalezienie złóż surowców okruchowych, ilastych oraz węglanowych o znaczeniu przemysłowym. Eksploatowane wcześniej złożo surowców ilastych „Wymysłów” zostało zrekultywowane a cegielnia obecnie jest nieczynna.

Warunki klimatyczne i krajobrazowe

Wg podziału klimatycznego Polski W. Okołowicza gmina Dobroń położona jest w strefie pośredniej między wpływami kontynentalnymi i oceanicznymi w środkowopolskim regionie klimatycznym. Ogólna charakterystyka tego regionu to:

- średnia roczna temperatura około 7,6 °C
- zima trwa średnio 80 dni, lato 98 dni
- dni pogodnych w roku jest średnio 47, pochmurnych 151
- średni roczny opad wynosi 517 mm
- pokrywa śnieżna utrzymuje się 62 dni
- okres wegetacyjny trwa około 215 dni (od początku kwietnia do początku listopada)

Przeważają wiatry zachodnie (20% przypadków w skali rocznej) oraz północno-zachodnie i południowo-zachodnie. Ogółem wiatry wiejące z kierunku zachodniego stanowią około 45% przypadków i osiągają największe prędkości (około 4,6 m/s). Dość częste na terenie gminy są też wiatry wschodnie (około 10% przypadków) – wg. IMGW.

Powierzchnia i ludność

Powierzchnia gminy wynosi 9443 ha (stan na 31.12.2007r.) W gminie Dobroń dominującą funkcję pełni rolnictwo. Grunty orne stanowią powierzchnię 3039 ha, sady 21 ha, użytki zielone 1603 ha, lasy 4047 ha, nieużytki 117 ha, inne 672 ha. Tereny mieszkaniowe zajmują obszar ok. 130 ha a przemysłowe ok.12 ha. Najlepsze gleby, należące do III klasy bonitacyjnej stanowią 4,1 % ogólnej powierzchni użytków rolnych i leśnych. Są to gleby kompleksu pszenne go dobrego, typologicznie gleby brunatne lub bielice wytworzone z

glin piaszczystych. Występują one we wschodniej i centralnej części gminy, w rejonie miejscowości: Zakrzewki, Chechło II, Dobroń Mały i Mogilno Małe.

Gleby hydrogeniczne, w tym gleby pochodzenia organicznego - torfowe, murszowe oraz czarne ziemie i mady występują głównie w dolinach rzek Grabi i Pałusznicy oraz innych cieków wodnych, a także w zagłębieniach bezodpływowych.

Lasy stanowią 42 ,6% powierzchni gminy w stosunku do 40,5% w 2003r. W skali kraju Dobroń wyróżnia się wysokim stopniem lesistości.

Działalność gospodarcza w gminie opiera się głównie na gospodarstwach indywidualnych:

Tabela 1. Podział gospodarstw

wielkość gospodarstw w [ha]	Podział powierzchni gospodarstwa w [ha]	Liczba gospodarstw [szt]			
		2004	2005	2006	2007
Małe	1,01 ha – 3,00 ha	478	484	498	508
Średnie	3,01 ha – 7,00 ha	352	358	354	347
Duże	7,01 ha i więcej	201	201	200	202

Ilość działek na terenie gminy Dobroń (stan na dzień 30.06.2008 r.):

ogółem: 3063 w tym:

- działki letniskowe: 760; zabudowane: 474, niezabudowane: 286
- działki pozostałe: 2303; zabudowane: 1326, niezabudowane: 977

Gmina posiada podmiejski charakter osadnictwa oraz pełni funkcję zaplecza rekreacyjnego dla mieszkańców Łodzi i jej aglomeracji.

Ludność gminy Dobroń w 2003 roku liczyła 6437 osób (dane UG). W poszczególnych sołectwach i latach wyglądało to następująco (dla porównania prezentuje się dane NSP z 1998r):

**Tabela 2. Ilość osób zameldowanych na terenie gminy Dobroń
w rozbiściu na sołectwa i lata**

Sołectwa	ROK				
	1998	2004	2005	2006	2007
Dobroń Duży	422	413	415	418	418
Dobroń Mały	478	563	584	588	588
Dobroń Poduchowny	829	855	882	868	893
Zakrzewki	467	489	500	518	522
Czechło Pierwsze	685	886	891	920	971
Czechło Drugie	757	798	811	829	846
Mogilno Małe	167	178	180	181	181
Mogilno Duże	241	254	248	245	245
Róża	190	166	163	170	177
Barycz	204	211	209	215	218
Ldzań	186	179	178	167	167
Morgi	191	190	194	203	203
Wincentów	185	194	198	198	198
Markówka	144	150	158	162	164
Wymysłów	119	108	107	104	104
Przygoń	87	115	131	143	146
Orpelów	583	593	590	595	600
Poleszyn	195	189	192	191	191
RAZEM	6130	6531	6631	6715	6832

Na 1 km² przypadają 72 osoby.

Ludność gminy w ciągu 5 lat zwiększyła się o 301 osób, w 5 sołectwach liczba ludności zmniejszyła się. Istotne wzrosty liczby ludności w niektórych wsiach można wiązać z dużym ruchem budowlanym.

Tabela 3. Ruch naturalny ludności w gminie Dobroń

ROK	URODZENIA	ZGONY	PRZYROST NATURALNY
1995	68	70	-2
1998	37	53	-16
2003	38	79	-41
2004	62	62	0
2005	60	67	-7
2006	65	66	-1
2007	64	58	+6
RAZEM	394	455	-61

Jak widać ogólny przyrost naturalny jest ujemny, tylko w 2007 roku był dodatni a w 2005 bliski wartości zerowej.

Tabela 4. Migracja – ruch wędrowniczy ludności

	ROK						
	1995	1998	2003	2004	2005	2006	2007
Napływ	94	45	158	184	183	176	202
Odływ	67	90	68	54	76	91	91
Saldo	+27	-45	+90	+130	+107	+85	+111

Saldo migracji tylko w 1998 roku było ujemne natomiast w pozostałych latach wzrastało. Biorąc pod uwagę liczbę ludności w poszczególnych latach można zauważyć tendencję wzrostową o wartości $\approx +100$ osób rocznie.

Podmioty gospodarcze na terenie gminy

Obszarem o największej aktywności gospodarczej w gminie są wsie: Dobroń, Chechło Pierwsze i Chechło Drugie. Przeważają podmioty gospodarcze jednoosobowe i małe firmy rodzinne zatrudniające mniej niż 10 pracowników.

1. Ilość podmiotów gospodarczych (ogółem)	– 410
2. zakłady produkcyjne	– 22
3. podmioty gospodarcze świadczące usługi	– 67
4. podmioty gospodarcze przemysłowe	– 6
5. handlowe	– 105
6. remontowo – budowlane	– 39
7. transportowe	– 23
8. gastronomiczne	– 12
9. krawieckie	– 49
10. warsztaty samochodowe	– 16
11. firmy zajmujące się usługą kupno –sprzedaż	– 11
12. inne	– 60

Najwięcej podmiotów gospodarczych znajduje się w miejscowościach:

1. Dobroń – 111
2. Chechło Pierwsze – 69
3. Chechło Drugie – 58

Tabela 5. Największe podmioty gospodarcze funkcjonujące na terenie gminy Dobroń

L.p	Nazwa firmy Imię i nazwisko	Siedziba firmy	Przedmiot działalności
1.	JANTOŃ SPÓŁKA AKCYJNA I SPÓŁKA KOMANDYTOWA	Dobroń ul. Sienkiewicza 68	Producent win owocowych
2.	„MYKOGEN” Wytwórnia podłoża do uprawy pieczarek; Piotr Małuszyński	Orpelów-Numerki 19	Wytwórnia podłoża do uprawy pieczarek
3.	Przedsiębiorstwo odzieżowe „KORCZAK” Sp. z o.o. Wiesław, Radosław, Rafał Korczak	Chechło Drugie ul. Pabianicka 11	Producent odzieży roboczej i ochronnej
4.	Serwis Skody „BEDNAREK” Tomasz Bednarek	Dobroń ul. Wrocławska 18	Salon samochodowy
5.	COEMI, WIŚNIEWSCY, SPÓŁKA JAWNA	Chechło Pierwsze ul. Pabianicka 15	Producent bielizny
6.	FORTECH Sp. Z o.o.	Chechło Pierwsze ul. Zwycięstwa 32	Zakład produkcyjny

7.	„KILARGO” Sp. z o.o. Władysław Balcerzak	Czechło Pierwsze ul. Torowa 13	Producent lodów
8.	STAL PLAST s.c. Miroslaw Pawelski	Czechło Drugie ul. Pabianicka 29	Produkcja linii technologicznych dla przemysłu (produkcja części metalowych do urządzeń)
9.	MIKLASZ Sp. z o.o. Roman Mikłasz	Dobroń ul. Sienkiewicza 64	Producent mrożonek
10.	PPHU „MARIA-IWONA” s.c. Maria Iwona Zaleska vel Zele i Andrzej Zaleski vel Zele	Dobroń ul. Wrocławska 7a	Dziewiarstwo artystyczne
11.	ZAKŁAD STOLARSKI „KAŻMIERCZAK” Włodzimierz Kaźmierczak	Dobroń ul. Odrodzenia 19	Zakład stolarski
12.	PIEKARSTWO Tadeusz Kłodaś i Jerzy Otomański	Dobroń Duży 71A	Piekarstwo
13.	Przedsiębiorstwo Handlowe „IRBUD” Irena Józwiak	Czechło Drugie ul. Pabianicka 5A	Sprzedaż materiałów budowlanych
14.	PPH „ANKOR” Alojzy Antoniak	Róża 9	Produkcja i sprzedaż produktów warzywno-mięsnych
15.	Fabryka Mebli Biurowych i kuchennych „KOLOR 2” Sławomir Rydzyński i Dariusz Grała	Dobroń ul. Słowackiego 12	Fabryka mebli biurowych i kuchennych
16.	PPHU „VIMAX” Małgorzata i Krzysztof Rogiewiczowie	Przygoń ul. Wczasowa 2	Handel hurtowy
17.	PPHU BIOEFEKT Wojciech Rybka	Orpelów 3a	Wdrażanie systemu jakości zdrowotnej HACCP
18.	PRECYZMET	Czechło Drugie ul. Lipowa 47	Zakład produkcyjny
19.	„KENO” Firma Produkcyjno-Handlowa Tomasz Jeziorski	Dobroń ul. Rolnicza 5	Producent dywaników
20.	HOTEL „UNIA” Piotr Kufel	Przygoń ul. Hotelowa 1	Hotel
21.	WNUK Szkołka Krzewów Ozdobnych	Dobroń Duży 11	Szkołka krzewów ozdobnych
22.	PPHU „DANEX” i „CZWÓRKA”	Dobroń	Sieć sklepów

	Danuta Prusisz	ul. Sienkiewicza 26 ul. Sienkiewicza 1	spoż.-przem.
23.	Biuro turystyczne „ATOURE” Zbigniew Kabza	Dobroń ul. Pabianicka 2	Biuro turystyczne
24.	Zakład Produkcyjno-Handlowo- Usługowy FORMET s.c. J.Kabza, W.Grzelik	Markówka 23B	Produkcja elementów betonowych
25.	SHELL POLSKA Sp. z o.o.	Czechło Drugie ul. Pabianicka 15	Stacja paliw
26.	PPHU „STAKO” Andrzej Korzeniowski	Dobroń ul. Wrocławska 17	Stacja paliw
27.	Radosław Korczak	Czechło Drugie ul. Podleśna 47	Ferma drobiu
28.	Cezary Bondyra	Czechło Pierwsze ul. Długa 58	Ferma drobiu
29.	Lech Łyskawa	Czechło Drugie ul. Mokra 31	Ferma drobiu
30.	Ryszard Gąsiorek	Dobroń Mały 40	Ferma drobiu
31.	Mirosław Markiewicz	Dobroń ul. Wrocławska 3a	Uprawa pieczarek
32.	Zenon Perka	Czechło Drugie ul. Mokra 25	Uprawa pieczarek

3. Założenia ochrony środowiska

Naczelną zasadą przyjętą w programie ochrony środowiska gminy jest zasada zrównoważonego rozwoju umożliwiającą lepsze zagospodarowanie istniejącego potencjału w tym:

- zasobów środowiska
- surowców naturalnych
- obiektów
- sprzętu
- ludzi i wiedzy

W celu rozwoju społeczno-gospodarczego, w którym nastąpi proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych co zagwarantuje możliwość

zaspokojenia podstawowych potrzeb społeczności współczesnego pokolenia jak i przyszłych pokoleń.

Cele i działania proponowane w programie powinny posłużyć do zachowania warunków dla takich zachowań ogółu społeczeństwa, które polegać będą w pierwszej kolejności na nie pogarszaniu środowiska przyrodniczego na danym terenie, a następnie na jego poprawie. Realizacja wytyczonych celów powinna rozwiązać podstawowe problemy ochrony środowiska oraz przyczynić się do zrównoważonego rozwoju gospodarczego, polepszenia warunków życia mieszkańców przy zachowaniu walorów środowiska naturalnego na terenie gminy.

Podstawowymi problemami ochrony środowiska w gminie Dobroń są:

- ✚ zbyt wolny proces rekultywacji terenów zdegradowanych,
- ✚ zanieczyszczenie wód powierzchniowych (przewaga wód IV klasy czystości),
- ✚ nie objęcie siecią wodociągową wszystkich sołectw
- ✚ zbyt niski stopień skanalizowania gminy,
- ✚ małe zasoby wód powierzchniowych,
- ✚ mała zdolność retencyjna zlewni rzek gminnych
- ✚ wzrost emisji liniowej ze środków transportu dot. drogi Nr 14 ,
- ✚ duża antropopresja na tereny cenne przyrodniczo,
- ✚ brak spójnego systemu obszarów chronionych,
- ✚ przekroczone normy natężenia hałasu na terenach zurbanizowanych i wzdłuż dróg,
- ✚ niewłaściwe postępowanie z odpadami komunalnymi, niebezpiecznymi i osadami ściekowymi,
- ✚ dzikie składowiska odpadów.

4. CELE EKOLOGICZNE

Analizując aktualny stan środowiska oraz sytuację społeczno-gospodarczą na terenie gminy celami które winny zostać zrealizowane zgodnie z Polityką Ekologiczną Państwa są:

- edukacja ekologiczna,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody,
- zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii,
- dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców gminy,
- ochrona klimatu.

Osiąganiu powyższych celów służyć będzie realizacja następujących priorytetów i zadań:

Priorytet I, mający na celu „Ochronę zasobów wód podziemnych i powierzchniowych wraz z poprawą ich jakości oraz ochronę przed powodzią”, obejmujący trzy grupy działań:

1. Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi i zapewnienie dobrej jakości wody pitnej,
2. Ochrona przed zanieczyszczeniami ze źródeł punktowych i obszarowych,

Priorytet II, mający na celu „Ochronę powierzchni ziemi i gleb przed degradacją”, wyróżniający dwie grupy działań:

1. Ochrona gleb użytkowanych rolniczo przed degradacją,
2. Rekultywacja terenów zdegradowanych.

Priorytet III, mający na celu „Ochronę i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz wzrost lesistości”, wyróżnia trzy grupy działań:

1. Ochrona różnorodności biologicznej,
2. Ochrona i zwiększanie zasobów leśnych,
3. Objęcie ochroną prawną obszarów i obiektów o największych walorach przyrodniczych.

Priorytet IV, mający na celu „Racjonalną gospodarkę odpadami”, wyróżnia dwie grupy działań:

1. Ograniczanie ilości wytwarzanych odpadów,
2. Eliminowanie uciążliwości związanych z niewłaściwym postępowaniem z odpadami.

Priorytet V, mający na celu „Poprawę jakości powietrza”, wyróżnia trzy grupy działań:

1. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł punktowych, liniowych i powierzchniowych,
2. Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
3. Zwiększenie wykorzystania gazu ziemnego w gospodarstwach domowych.

Priorytet VI, mający na celu „Kształtowanie postaw ekologicznych”, wyróżnia takie działania jak:

1. Edukacja ekologiczna,
2. Upowszechnianie informacji o środowisku

5. OCHRONA ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH I POWIERZCHNIOWYCH WRAZ Z POPRAWĄ ICH JAKOŚCI ORAZ OCHRONA PRZED POWODZIĄ

5.1. Stan wyjściowy

Wody podziemne

Na terenie gminy występują dwa piętra wodonośne: czwartorzęd i kreda. Najbardziej rozpowszechnione i eksploatowane są wody z utworów czwartorzędowych gdyż spełniają wymagania mniejszych odbiorców co do dostępności i wydajności. Pierwsze zwierciadło wód poziomu czwartorzędowego kształtuje się na głębokości od 0 - 20m. Drugi poziom zalega na głębokości ok 30m. Wody te eksploatowane są przede wszystkim przez odbiorców indywidualnych, małe zakłady rzemieślnicze, szkoły. Wydajności studni zawierają się w przedziale od 2 – 30m³/h. Eksploatowane wody zawierają, ponadnormatywne ilości związków żelaza i manganu a w rejonie silnego zurbanizowania i intensywnej działalności gospodarczej także amoniaku. Górnokredowy poziom wodonośny występuje na głębokości 5 – 100m . Eksploatują go ujęcia przemysłowe i wodociąg gminny o wydajnościach od 32m³/h do 200m³/h. Jakościowo wody kredowe

należą do dobrych z podwyższoną zawartością Fe i Mn. jedynie w okolicy Chechła stwierdzono występowanie amoniaku. Na granicy gminy występuje główny zbiornik wód podziemnych Niecki Łódzkiej nr 401. Jest to dolnokredowy zbiornik o wodach szczelinowo porowych dostępny do głębokości 800m . Dla zbiornika nie opracowano dokumentacji hydrogeologicznej.

Woda dla potrzeb komunalnych gminy pobierana jest ze stacji wodociągowej Markówka o wydajności eksploatacyjnej 200 m³/h. Stan zwodociągowania gminy można określić jako bardzo dobry – 97% gospodarstw posiada dostęp do wodociągu.

Pozbawione tego dostępu są głównie obszary działek letniskowych oraz wolnostojące budynki mieszkalne.

Długość sieci wodociągowej na terenie gminy wynosi 93,7 km. Istnieje 2156 szt. przyłączy wodociągowych o łącznej długości 42,1km. Porównując dane liczbowe stanu zwodociągowania gminy w 2003 roku można zauważyć wzrost o ok. 7%.

Tabela 6. Zestawienie zużycia wody z ujęcia Markówka (m³)

2004	2005	2006	2007
235295	22380	224260	222102

Na terenie gminy istnieje oczyszczalnia ścieków (mechaniczno-biologicznej) typu „Ecolo-Chief” o wydajności docelowej 700 m³/d w Dobroniu ul. Zakrzewki.

Obecnie długość sieci kanalizacyjnej wynosi 14,8 km w tym jest 392 szt. przyłączy kanalizacyjnych. Siecią kanalizacyjną objęte są sołectwa Dobroń Poduchowny, Zakrzewki oraz częściowo Chechło Drugie. W trakcie realizacji jest 1,1 km sieci kanalizacyjnej i 41 przyłączy w Chechle Drugim (stan na dzień 31.08.2008 r.).

Wody powierzchniowe

Obszar gminy położony jest w obrębie dorzecza Warty. Przebiega tu dział wodny IV rzędu pomiędzy Nerem a Widawką. Większość terenu gminy odwadniana jest przez rzekę Grabię, przepływającą przez południowo-zachodnią część gminy na odcinku od km 36+600 do km 47+100 i jej dopływ Pałusznicę od km 0+00 do 13+800. Niewielki południowo zachodni obszar odwadniany jest przez dopływy rzeki Ner.

Grabia jest prawostronnym dopływem Widawki w 11,7 km. Wypływa z Wysoczyzny Piotrkowskiej całkowita długość 77,3 km powierzchnia zlewni 372,7 km². Profile pomiarowo kontrolne znajdują się poza granicami gminy, powyżej w Grabicy i poniżej w Kolumnie i Karczmach. Powyższe profile objęto monitoringiem wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych i podatnych na eutrofizację. Wszystkie ppk. zawierały 4 wskaźniki fosfor ogólny, azot ogólny, azot azotanowy i azotany w stężeniach powodujących eutrofizację wód Według oceny składu jakościowego Grabia została zaklasyfikowana do IV klasy czystości we wszystkich pkt. pomiarowych zgodnie z poniższą tabelką :

Tabela 7. Ocena składu jakościowego rzeki grabi na podstawie danych WIOŚ w Łodzi

Profil kontrolno-pomiarowy	km	Klasa czystości wg grup zanieczyszczeń							Klasyfikacja ogólna
		Organ	Substancje mineralne	Biogen.	Metale	Prze mysl.	biolog	Mikrobiolog.	
Grabica	71	V	III	V	III	III	III	IV	IV
Karczmy	44,6	V	III	IV	III	III	III	V	IV
Kolumna	30,2	V	II	IV	III	I	III	V	IV

Retencja wód i zagrożenia powodziowe

Zdolnością retencyjną to zdolność do gromadzenia zasobów wodnych i przetrzymywania ich w określonym czasie. Jest cechą charakterystyczną dla zbiorników wodnych, oraz dla każdej zlewni rzecznej. Wzrost zdolności retencyjnych zlewni wynika z opóźniania spływu powierzchniowego oraz zamiany wód opadowych i roztopowych na odpływ gruntowy. Retencja pozwala na rozłożenie w czasie nadmiaru dopływających wód i przetrzymanie ich do okresu deficytu.

W przypadku małych zlewni podstawowe znaczenie dla gospodarowania ich zasobami wodnymi ma tzw. mała retencja. Jest ona rozumiana jako działania techniczne i nietechniczne mające istotne znaczenie dla ochrony ilościowej i jakościowej zasobów wodnych poprzez spowalnianie obiegu wody. Małą retencję należy traktować jako działanie długofalowe i obejmujące obszar całych zlewni rzecznych. Obecnie najbardziej efektywnym sposobem zwiększania retencji jest:

- budowa małych zbiorników wodnych i piętrzeń na rzekach,
- regulacja odpływu ze stawów i oczek wodnych,
- gromadzenie wody w rowach melioracyjnych, kanałach,
- retencjonowanie odpływów z systemów drenarskich,
- zwiększenie retencji dolinowej.

Ogromną rolę w kształtowaniu retencji gruntowej i powierzchniowej odgrywają odpowiednio wykonane i eksploatowane urządzenia melioracji wodnych w tym zbiorniki wodne.

Zbiorniki mogą służyć głównie jako obiekty magazynujące wodę na potrzeby gospodarcze (nawodnienia rolnicze, hodowla ryb, mała energetyka), przeciwpowodziowe, przeciwpożarowe, przeciwdziałające erozji wodnej, mające znaczenie krajobrazowe, rekreacyjne i ekologiczne (chroniące środowisko, powstrzymujące degradację jego walorów, o znaczeniu klimatotwórczym). Zbiorniki służące celom gospodarczym powinny posiadać odpowiednią pojemność zwłaszcza na wypadek wystąpienia zjawisk ekstremalnych takich jak susza atmosferyczna, glebowa, przepływy niżówkowe w rzekach. Zbiorniki przeciwpowodziowe służą zatrzymywaniu i opóźnianiu odpływu wielkich wód ze zlewni i zmniejszają ryzyko wystąpienia powodzi poniżej zbiornika. Małe obiekty mają znaczenie na niewielkich ciekach, w stosunkowo małych zlewniach, gdzie odpływy mają charakter gwałtowny. Zbiorniki mogą funkcjonować także jako obiekty przeznaczone do rekreacji, sportów wodnych. Małe obiekty często pełnią rolę enklaw przyrodniczych i elementów wzbogacających biologiczną różnorodność siedlisk.

Zlewnie cieków na terenie gminy charakteryzują się małą zdolność retencjonowania wody. Efektem takiego stanu są okresowe albo permanentne deficyty wody. Na terenie gminy istnieje 10 obiektów retencjonujących wodę na powierzchni 33 ha.

W Lasach Państwowych na terenie Gminy Dobroń istnieje 13 zbiorników śródlęśnych o łącznej powierzchni 17,24 ha. Największy z nich to „Duża Woda” w Mogilnie Dużym o pow. 6,04 ha, który jest pomnikiem przyrody. W chwili obecnej nie są prowadzone prace związane z odbudową zbiorników śródlęśnych (wg. Informacji Nadleśnictwa Kolumna).

Powierzchnia zdrenowana na terenie gminy wynosi 405,3 ha.

Powierzchnia użytków zielonych odwadnianych rowami wynosi 384,6 ha, a gruntów nawadnianych jest 48,5 ha.

5.2. Cele średniookresowe do 2014r.

Celami średniookresowymi są:

- dążenie do zapewnienia dobrego stanu (jakościowego i ilościowego) wód na terenie gminy, ochrona przed zanieczyszczeniami ze źródeł punktowych i obszarowych
- racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi i zapewnienie dobrej jakości wody pitnej
- efektywna ochrona przed powodzią i skutkami suszy,
- integracja gospodarki wodnej z gospodarką leśną poprzez planowanie przestrzenne, przede wszystkim w celu zwiększenia naturalnej retencji wód oraz zmniejszenia zagrożenia powodziowego,

5.3. Kierunki działań na lata 2008-2011

W latach 2008 - 2011 kontynuowane będą działania zmierzające do likwidacji źródeł zanieczyszczeń wód podziemnych i powierzchniowych oraz niekorzystnych zmian morfologii zlewni.

Kierunki działań:

1. rozbudowa kanalizacji sanitarnej
2. rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków
3. rozbudowa sieci wodociągowej
4. zwiększenie retencji zlewniowej poprzez:
 - wprowadzenie odpowiednich zapisów w planach zagospodarowania przestrzennego zakazujących zmianę zagospodarowania dolin rzecznych, wylesień, odwadniania gruntów wodnych bez możliwości ich nawadniania,
 - budowa małych zbiorników wodnych oraz piętrzeń na rzekach i rowach,
 - systematyczna konserwacja i utrzymanie w dobrym stanie technicznym urządzeń wodnych,

- zatrzymywania wód opadowych i roztopowych w miejscu ich powstania poprzez filtrację do poziomów wodonośnych

6. OCHRONĘ POWIERZCHNI ZIEMI I GLEB PRZED DEGRADACJĄ

6.1. Stan wyjściowy

Zasoby glebowe

Grunty orne stanowią powierzchnię 3039 ha, sady 21 ha, użytki zielone 1603 ha, lasy 4047 ha, nieużytki 117 ha, inne 672 ha. Najlepsze gleby, należące do III klasy bonitacyjnej stanowią 4,1 % ogólnej powierzchni użytków rolnych i leśnych. Są to gleby kompleksu pszennego dobrego, typologicznie gleby brunatne lub bielice wytworzone z glin piaszczystych. Występują one we wschodniej i centralnej części gminy, w rejonie miejscowości: Zakrzewki, Chechło Drugie, Dobroń Mały i Mogilno Małe.

Gleby hydrogeniczne, w tym gleby pochodzenia organicznego - torfowe, murszowe oraz czarne ziemie i mady występują głównie w dolinach rzek Grabi i Pałusznicy oraz innych cieków wodnych, a także w zagłębieniach bezodpływowych.

Degradacja gleb i powierzchni ziemi

Obniżenie się wartości użytkowej gleb następuje wskutek nadmiernego zakwaszenia oraz zubożenia w podstawowe składniki pokarmowe roślin: fosfor, potas, magnez. Ogromną rolę w całości kształceniu chemizmu glebowego i procesów biologicznych odgrywa odpowiedni odczyn gleby (pH w 1n KCL). Jako przedział optymalny dla procesów biologicznych związanych z metabolizmem większości gatunków roślin i drobnoustrojów glebowych przyjmuje się wartość pH od 5,5 do 7,2.

Na terenie Powiatu Pabianickiego w latach 2003-2006 Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Łodzi wykonała badania gleb. Przebadana powierzchnia użytków rolnych wyniosła 274 ha, ogółem przebadano 290 prób. W roku 2007 wykonano badania w m. Poleszyn i Orpelów, przebadano 200 ha, ogółem pobrano 200 prób. Z przeprowadzonych badań wynika, iż na terenie gminy przeważają użytki rolne o

kwaśnym i bardzo kwaśnym odczynie gleby, niskiej zawartości fosforu, niskiej zawartości potasu oraz średniej zawartości magnezu. Badania powyższe wskazują na znaczny udział gleb zdegradowanych z powodu nadmiernego zakwaszenia oraz zubożenia w podstawowe składniki pokarmowe roślin. Stan taki jest niekorzystny dla rolnictwa i środowiska. Z gleb nadmiernie zakwaszonych i zubożonych w składniki pokarmowe następuje większe wypłukiwanie do wód powodując ich zanieczyszczenie i eutrofizację. W glebach zakwaszonych wzrasta szybko przyswajalność i pobieranie przez rośliny większości metali ciężkich.

Zagrożeniem dla gleb użytkowanych rolniczo jest erozja wietrzna i wodna. Erozję gleb przyspiesza niewłaściwa działalność człowieka związana z nadmiernym wyrębem lasów, niszczeniem szaty roślinnej, niewłaściwą agrotechniką i złym doбором roślin uprawnych. W celu ograniczenia procesów erozyjnych należy koncentrować się na ochronie istniejących oraz wprowadzaniu nowych zalesień, gdyż najlepszą ochronę przeciwoerozyjną zapewnia utrzymanie pokrywy roślinnej - lasów. Działania powinny także obejmować wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień na granicy pól, wzdłuż cieków, przy drogach i na uskokach terenu oraz zakładanie ochronnych pasów zieleni. Jeden z kierunków działań dotyczy właściwego doboru roślin uprawnych i przestrzegania w rolnictwie odpowiedniej agrotechniki. Ochronę przeciwoerozyjną stanowi wprowadzanie upraw wieloletnich zamiast jednorocznych, umacnianie skarp darniną, kamieniami.

Rekultywacja gruntów zdegradowanych może zmierzać do przywrócenia terenu do produkcji pierwotnej: rolnej lub leśnej, przeznaczenia terenu na produkcję wtórną przez zlokalizowanie na nim zakładów przemysłowych, przeznaczenie terenu na cele rekreacyjno - wypoczynkowe, komunikację.

Działania rekultywacyjne powinny być prowadzone w kierunku najbardziej optymalnym dla środowiska i zarazem racjonalnym ekonomicznie.

6.2. Cele średniookresowe do 2014r.

Celami średniookresowymi są:

- działania zmierzające do ochrony gleb poprzez stworzenie odpowiednich zapisów w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego i studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, uniemożliwiających zmianę

przeznaczenia gruntów rolnych pochodzenia organicznego oraz klas I-IV pochodzenia mineralnego.

- upowszechnianie i wdrażanie zasad dobrej praktyki rolniczej oraz upowszechnianie kierunku produkcji rolnej zapewniającej zrównoważone wykorzystanie gleb poprzez rozwój rolnictwa ekologicznego, stosowanie programów rolno-środowiskowych.
- rekultywacja gruntów zdegradowanych

Kierunki działań

- Ochrona gleb o wysokich klasach bonitacyjnych, pochodzenia organicznego, zmeliorowanych,
- Wprowadzanie upraw wieloletnich zamiast jednorocznych
- Korekta odczynu pH gleb poprzez jej wapniowanie
- Racjonalne stosowanie nawozów w zależności od zasobności gleby, wielkości plonu i wymagań pokarmowych roślin
- Kontynuacja rekultywacji dzikich wysypisk odpadów z możliwością wykorzystania osadów z oczyszczalni ścieków w Dobroniu
- Umacnianie skarp darniną i kamieniami

7. OCHRONĘ I WZROST RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ I KRAJOBRAZOWEJ ORAZ WZROST LESISTOŚCI

7.1. Stan wyjściowy

Ochrona różnorodności biologicznej

Obszar gminy cechuje duże zróżnicowanie siedlisk przyrodniczych co sprzyja bogactwu gatunkowemu flory i fauny.

Zespół przyrodniczo krajobrazowy „Dolin górnej Grabi” jest elementem krajobrazu, w którym objęto zespoły łąkowe z unikalnymi gatunkami roślin oraz zbiorowisk leśnych.

Zespół „Mogilno” stanowi ochronę wydm z pokrywającym ją drzewostanem sosnowym, pełniącym funkcję lasu drzewochronnego. Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Dobroń” zawiera śródleśny krajobraz wydm i torfowisk o różnym stadium sukcesji. Na terenie Leśnictwa Mogilno i Poleszyn za użytki ekologiczne uznano bagna śródleśne.

Postępujące procesy urbanizacyjne, gospodarcze, zmiana warunków wodnych, zanieczyszczenie środowiska prowadzą do niszczenia walorów przyrodniczo – krajobrazowych, fragmentacji ekosystemów oraz utraty bioróżnorodności.

Podstawowe znaczenie ma ochrona ekosystemów wodnych, rzek i ich dolin, terenów wodno – błotnych tj. obszarów charakteryzujących się najwyższą bioróżnorodnością.

Ochronie bioróżnorodności sprzyjać będzie obejmowanie najcenniejszych terenów ochroną prawną oraz realizacja działań ochronnych w obiektach już istniejących. Służyć temu będzie współpraca w ramach sieci Natura 2000, dostosowanie działań gminy do systemu monitoringu przyrodniczego zgodnego z zaleceniami konwencji przyrodniczych i wymogami prawa unijnego.

Dla odbudowy i zachowania różnorodności duże znaczenie mają korytarze ekologiczne, tj. obszary umożliwiające migrację roślin i zwierząt. Tworzone są poprzez pasy dzikiej roślinności wzdłuż rzek i dróg, łączą się z kępami drzew, zagajnikami. Należy podejmować działania mające na celu zachowanie bądź odtwarzanie tych korytarzy i zapobieganie ich zabudowie m.in. poprzez ich uwzględnienie w planach miejscowych.

Celem ochrony gatunkowej jest zabezpieczenie dziko występujących roślin i zwierząt szczególnie rzadkich i zagrożonych wyginięciem oraz zachowanie różnorodności gatunkowej.

Szczegółowe działania na rzecz różnorodności biologicznej należy prowadzić w oparciu o zapisy w strategicznych dokumentach gminy w zgodności z opracowywanym programem działań do Krajowej Strategii ochrony i umiarkowanego użytkowania różnorodności biologicznej na lata 2007-2013 oraz przygotowywaną Strategią ochrony obszarów wodno-błotnych w Polsce wraz z planem działań na lata 2006-2013.

Ochrona różnorodności biologicznej winna być realizowana na obszarze całej gminy, również na obszarach użytkowanych produkcyjnie przez człowieka, dotyczy to zwłaszcza terenów użytkowanych rolniczo. Sprzyjać temu będzie rolnictwo ekologiczne i zrównoważone, programy rolnośrodowiskowe, wdrażanie zasad Zwykłej Dobrej Praktyki

Rolniczej, ochrona śródpolnych oczek wodnych, miedz, zarośli i kęp drzew oraz sukcesywne wprowadzanie nowych zadrzewień i zakrzewień.

Szczególną rolę w ochronie różnorodności biologicznej spełniają lasy, które pomimo znaczących przekształceń nadal zachowują duży stopień naturalności i cechują się zróżnicowaniem siedlisk, bogactwem fauny i flory. Zachowaniu tych walorów sprzyjać będzie zachowanie w stanie nienaruszonym śródleśnych nieużytków (bagna, torfowiska, wrzosowiska), zachowanie w dolinach rzek lasów łęgowych, olsów. Gospodarka taka prowadzona jest w Lasach Państwowych, należy dążyć do jej upowszechnienia w obrębie lasów prywatnych.

Bardzo ważne będzie prowadzenie działań mających na celu wzrost świadomości społecznej, gdyż ochrona bioróżnorodności nie będzie możliwa bez szerokiej akceptacji i udziału społeczeństwa.

Ochrona i zwiększanie zasobów leśnych

Ochrona lasu ma na celu zabezpieczenie lasu przed szkodami wyrządzanymi przez:

1. **czynniki abiotyczne** (np. huragany, okiść, mróz, susze);
2. **czynniki biotyczne** (np. szkodliwe owady, grzyby pasożytnicze, zwierzęta);
3. **czynniki antropogeniczne** (np. pożary, skażenie powietrza, turystyka).

Podstawą działań w ochronie lasu jest profilaktyka. Ma ona na celu zapobieganie procesom chorobotwórczym oraz zwiększenie odporności drzew na szkodniki i czynniki chorobotwórcze.

Na terenie gminy znajduje się ok. 3500 ha lasów państwowych oraz ok. 540 ha lasów prywatnych. Lesistość gminy wynosi ok. 40%. Lasy Państwowe administrowane są przez Nadleśnictwo Kolumna, które wchodzi w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Łodzi. Na obszarze gminy działają Leśnictwa: Mogilno, Poleszyn, Dobroń, Grabia, Teodory.

Głównym gatunkiem lasotwórczym na terenie Nadleśnictwa Kolumna jest sosna, która stanowi 85 % pozyskanych sortymentów drzewnych, brzoza 4 %, dąb 6%, olcha 3,5 %, pozostałe gatunki 1,5 %.

W lasach Państwowych największą powierzchnię zajmują siedliska boru świeżego, boru mieszanego świeżego i boru mieszanego wilgotnego. W lasach prywatnych największą powierzchnię zajmuje bór świeży, bór suchy i bór mieszany wilgotny.

Lasy Nadleśnictwa Kolumna należą do mikroregionu nasiennego nr 651. Bazę nasienną Nadleśnictwa stanowią wyłączone i gospodarcze drzewostany nasienne, drzewa doborowe oraz uprawy pochodne.

Z nasion pochodzących z Wyłączonych Drzewostanów Nasiennych Nadleśnictwo założyło uprawy pochodne, w tym:

- uprawy pochodne sosny pospolitej zlokalizowane m.in. w lennictwach: Poleszyn, Teodory,
- uprawy pochodne buka zwyczajnego zlokalizowane m.in. w lennictwie Poleszyn.

Największymi zagrożeniami dla lasów są czynniki antropogeniczne takie jak: zanieczyszczenie powietrza, zaśmiecanie, pożary i przeznaczanie ich na cele nieleśne.

Zwiększaniu zasobów leśnych i ich ochronie będzie sprzyjać uwzględnianie terenów lasów i zalesień w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy.

Podstawą do prowadzenia racjonalnej gospodarki leśnej są aktualne plany urządzania lasów.

Zwiększanie powierzchni lasów wpłynie pozytywnie na poprawę bilansu wodnego (retencja leśna), zwiększenie różnorodności przyrodniczej, ochronę gleb przed erozją. W dalszym ciągu należy prowadzić systematyczne dolesienia ze starannym doborem gatunkowym roślin i dążeniem do łączenia ciągów ekologicznych.

Objęcie ochroną prawną obszarów i obiektów o największych walorach przyrodniczych.

Gmina należy do obszarów o niewielkiej ilości powierzchni terenów objętych ochroną prawną o łącznej powierzchni 715 ha co stanowi 7,5% powierzchni gminy. Do obszarów i obiektów objętych ochroną należą:

Tabela 8. Zestawienie obiektów objętych ochroną prawną

Obiekt ochrony przyrody	Rodzaj obiektu	Powierzchnia [ha]	Obwód	Lokalizacja
Pomniki Przyrody				
Dąb szypułkowy	Pojedyncze drzewo		310	Dobroń Poduchowny ul. Sportowa
Dąb szypułkowy	Pojedyncze drzewo		425	Dobroń Poduchowny Park wiejski
Grab zwyczajny	Pojedyncze drzewo		260	Dobroń Poduchowny Park wiejski
Lipy drobnolistne	Grupa 10 drzew		90-215	Dobroń Poduchowny Park wiejski
Lipy drobnolistne	Pojedyncze drzewo		400	Dobroń Poduchowny przy kościele św. Wojciecha
Wiąz szypułkowy	Pojedyncze drzewo		528	Ldzań przy młynie wodnym
Dąb szypułkowy	Pojedyncze drzewo		275	Orpelów działka nr ew. 74
Zbiornik wodny "Duża Woda	Bagno śródleśne	6,04		Leśnictwo Mogilno
Użytki ekologiczne				
Naturalny ekosystem bagienny	Bagno	1,19		Leśnictwo Poleszyn oddz. 60g
Naturalny ekosystem bagienny	Bagno	1,98		Leśnictwo Mogilno oddz. 125d
Naturalny ekosystem bagienny	Bagno	2,59		Leśnictwo Mogilno oddz. 130a
Naturalny ekosystem bagienny	Bagno	2,56		Leśnictwo Mogilno oddz. 130g

Naturalny ekosystem bagienny	Bagno	1,05		Leśnictwo Mogilno oddz. 130k
Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe				
Wydma z pokrywającym drzewostanem sosnowym	„Mogilno”	68,61		Leśnictwo Mogilno oddz. 97g, 98b,99,109abcd, 110, 111
Śródleśny krajobraz wydmy i torfowisk	„Dobroń”	221,36		Leśnictwo Mogilno oddz. 124, 125, 126, 127, 129, 130, 131, 132, 133, 134
Obszar Chronionego Krajobrazu				
Naturalna dolina rzeki	„Środkowej Grabi”	503,25		Ldzań

Wszystkie wymienione formy ochrony nie tworzą jednolitego systemu.

W związku z powyższym konieczne jest podjęcie działań zmierzających do poprawy tej sytuacji poprzez utworzenie jednolitego systemu obszarów chronionych umożliwiającego swobodne przemieszczanie się fauny i flory (korytarze ekologiczne) oraz objęcie ochroną najcenniejszych elementów przyrody zagrożonych degradacją.

Proponowany system obszarów chronionych utworzą obszary chronionego krajobrazu Środkowej Grabi oraz projektowany obszar chronionego krajobrazu Doliny Neru, projektowany rezerwat Rokitnica, który wraz z bagnami śródleśnymi spełniać będzie rolę korytarzy ekologicznych.

Ogólna powierzchnia systemu obszarów chronionych wraz z uzupełniającym go zespołem i rezerwatem wyniesie **650 885,0 ha**, co stanowić będzie **35,94%** powierzchni gminy.

Dla zapewnienia skutecznej ochrony obszarów i obiektów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych nie tworzących bezpośrednio systemu obszarów chronionych konieczne jest objęcie ich ochroną prawną.

Proponuje się utworzenie:

- 1 rezerwatu o łącznej powierzchni 10,48 ha,
- 1 obszaru chronionego krajobrazu – o łącznej powierzchni 11 246,27 ha (wg. Wojewódzkiego programu ochrony środowiska);

7.2. Cele średniookresowe do 2014r.

Celami średniookresowymi są:

Cel średniookresowy w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej wiąże się z zapewnieniem zachowania cennych przyrodniczo obszarów, dotychczas nie chronionych prawnie, poprzez objęcie ich różnymi formami ochrony przyrody oraz stworzenia na pozostałym obszarze gminy takich warunków i zasad prowadzenia działalności gospodarczej, w tym zasad ochrony gatunkowej roślin i zwierząt, aby możliwe było utrzymanie i odtwarzanie różnorodności biologicznej

Kierunki działań

1. skompletowanie wiedzy na podstawie przeprowadzonej przez Nadleśnictwo Kolumna inwentaryzacji o różnorodności biologicznej: oraz o rozmieszczeniu i zasobach składników różnorodności biologicznej.
2. podjęcie działań zapobiegających fragmentacji siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków,
3. podjęcie działań umożliwiających wykonywanie zaleceń wynikających z programów ochrony dla gatunków zagrożonych wyginięciem (roślin, zwierząt i grzybów,
4. umożliwienie wdrożenia systemu korytarzy ekologicznych łączących tereny sieci Natura 2000, (potencjalny specjalny obszar ochrony siedlisk – dolina rzeki Grabi)
5. wzmacnianie znaczenia ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej w planowaniu, przestrzennym, w tym wzmacnianie roli opracowań ekofizjograficznych przy uzgadnianiu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,

6. promocja i realizacja programów rolno-środowiskowych, leśno-środowiskowych i wodno-środowiskowych,
7. poprawa stanu zachowania najcenniejszych, zniszczonych ekosystemów, zwłaszcza dolin rzecznych i siedlisk, w tym szczególnie obszarów wodno-błotnych i leśnych, rozwój systemów naturalnej retencji wód,
8. doskonalenie systemu wymiany informacji o różnorodności biologicznej,
9. prowadzenie szkoleń i edukacji (formalnej i nieformalnej) w zakresie ochrony przyrody, krajobrazu i różnorodności biologicznej,
10. wdrożenie systemu informatycznego usprawniającego ochronę zasobów przyrody,
11. opracowanie i wdrożenie programu Ochrony Terenów Zieleni i Zadrzewień, ze szczególnym uwzględnieniem zadrzewień przydrożnych i śródpolnych,
12. zwiększenie powierzchni lasów,
13. racjonalne użytkowanie zasobów leśnych w sposób zgodny z zasadami ochrony przyrody, bioróżnorodności i krajobrazu,
14. ochrona i zwiększanie zasobów leśnych poprzez zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego
15. wzmacnianiu gminnego systemu obszarów chronionych
16. wspieraniu rozwoju wielofunkcyjnej gospodarki leśnej

8. RACJONALNA GOSPODARKA ODPADAMI

8.1. Stan wyjściowy

Rodzaje, ilości i źródła powstawania odpadów komunalnych

Odpady komunalne są to odpady powstające w gospodarstwach domowych, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Głównymi źródłami wytwarzania odpadów na terenie gminy są:

- gospodarstwa domowe

- obiekty infrastruktury związane z handlem, usługami, rzemiosłem, zakładami produkcyjnymi i obiektami użyteczności publicznej w części socjalnej,

Z danych statystycznych wynika, że około 2/3 odpadów komunalnych generują gospodarstwa domowe, 1/3 tych odpadów powstaje w obiektach infrastruktury.

Ilość wytworzonych odpadów komunalnych na terenie gminy wyliczono według wskaźników generowania ilości odpadów komunalnych podanych przez Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych w Katowicach (IETU). Przyjęto następujące założenie dotyczące ilości wytwarzanych odpadów komunalnych w ciągu roku w kilogramach w przeliczeniu na 1 mieszkańca:

- dla terenów wiejskich wskaźnik ten równy jest 170 kg/M/r, w tym: 140 kg/M/r to odpady pochodzące z gospodarstw domowych i 30 kg/M/r odpady pochodzących z obiektów infrastruktury.

Zgodnie z powyższy ilość wytworzonych na terenie gminy niesegregowanych odpadów komunalnych w latach 2004 -2007 była następująca:

Tabela.9 Ilość wytworzonych odpadów komunalnych w latach 2004 – 2007

Rodzaj odpadu	Kod	Ilość odpadów wytworzonych [Mg]			
		2004	2005	2006	2007
Odpady komunalne niesegregowane z gospodarstw domowych	20 03 01	914,34	928,34	940,1	956,48
Odpady komunalne niesegregowane z obiektów infrastruktury	20 03 01	195,93	198,93	201,45	204,96
Odpady komunalne niesegregowane łącznie	20 03 01	1110,27	1127,27	1142,55	1161,44

Powyższą ilość odpadów należałoby powiększyć o ilość odpadów wytwarzanych w okresie letnim na nieruchomościach letniskowych. Na podstawie informacji uzyskanych w gminie ilość zabudowanych działek letniskowych w 2007 r. wynosiła 474 przyjmując średnio 2,5 osoby na nieruchomości i średnio 170 dni w roku ilość odpadów wzrośnie o ok. 50%.

Dla zobrazowania stanu gospodarki odpadami w poniższej tabeli. przedstawiono ilości odpadów komunalnych zebranych na terenie gminy w latach 2004-2007, w oparciu o karty aktualizacji danych o gospodarce odpadami na terenie gminy uzyskane od firm wywożących odpady.

Tabela.10. Ilości odpadów komunalnych zebranych w latach 2004 – 2007

Rodzaj odpadu	Kod	Ilość odpadów zebranych [Mg]			
		2004	2005	2006	2007
Odpady komunalne niesegregowane	20 03 01	838,00	924,80	743,7	806,70
Szkło	20 01 02 15 01 07	49,80	35,70	54,40	42,50
Tworzywa sztuczne	20 01 39 15 01 02	5,24	5,38	15,38	13,80
Odpady wielkogabarytowe	20 03 07	13,60	14,10	18,90	38,60
Razem odpady		906,64	979,98	832,38	901,60

Ilość zebranych odpadów komunalnych na terenie gminy w roku 2007 (901,6 Mg) w porównaniu do roku 2003 (240Mg) wzrosła prawie czterokrotnie. natomiast w latach obowiązywania planu najwyższa była w 2005r(979,98Mg) , uległa obniżeniu ok 15% w 2006 r. aby wzrosnąć ponownie ok 8% w 2007 r.

Odpady biodegradowalne

Do odpadów biodegradowalnych należą:

- Odpady zielone (z ogrodów i parków)
- Odpady ulegające biodegradacji wchodzące w strumień zmieszanych odpadów komunalnych
- Odpady z targowisk (część ulegająca biodegradacji)
- Papier i tektura
- Odzież i tekstylia (z materiałów naturalnych)

Na terenie gminy nie są zbierane w oddzielny sposób odpady biodegradowalne. Z przedstawionego powyżej składu morfologicznego zmieszanych odpadów komunalnych (za KPGO) wynika, że na obszarze gminy w roku 2007 wytworzonych zostało **418,12 Mg** odpadów biodegradowalnych, zawartych w zmieszanych odpadach komunalnych. Na terenie gminy nie stworzono systemu selektywnej zbiórki papieru i tektury.

Ponadto należy wziąć pod uwagę fakt, że część wytwarzanych odpadów biodegradowalnych w gospodarstwach domowych jest wykorzystywana we własnym zakresie. Szacuje się, że ok. 70% odpadów ulegających biodegradacji na terenach wiejskich jest zagospodarowana we własnym zakresie.

Odpady niebezpieczne

Zgodnie z obowiązującą klasyfikacją odpadów, do odpadów niebezpiecznych wytwarzanych w grupie odpadów komunalnych (grupa 20) należą:

- rozpuszczalniki,
- kwasy,
- alkalia,
- odczynniki fotograficzne,
- środki ochrony roślin,
- lampy fluorescencyjne,
- urządzenia zawierające freony,
- oleje i tłuszcze inne niż jadalne,
- farby, tusze, farby drukarskie, kleje, lepiszcza i żywice zawierające substancje niebezpieczne,
- leki cytotoksyczne i cytostatyczne,
- baterie i akumulatory,
- zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne zawierające niebezpieczne składniki,
- drewno zawierające substancje niebezpieczne

Z przedstawionego powyżej składu morfologicznego zmieszanych odpadów wiejskich (za KPGO) wynika że na obszarze gminy w roku 2007 wytworzonych zostało 11,6 Mg odpadów niebezpiecznych, zawartych w zmieszanych odpadach komunalnych.

Na terenie gminy nie jest prowadzona ogólna selektywna zbiórka odpadów niebezpiecznych.

Natomiast w 2004 roku została wykonana pierwsza inwentaryzacja eternitowych pokryć dachowych. Na podstawie informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania uzyskanych w czasie przeprowadzonej inwentaryzacji określono ilości oraz miejsca występowania tych wyrobów na terenie gminy. W roku bieżącym (2008r.) przeprowadzona była aktualizacja inwentaryzacji. Z uzyskanych informacji wynika, iż na terenie gminy znajduje się ok. 70 tys. m² wyrobów zawierających azbest. Ta ilość azbestu została zinwentaryzowana na ok. 270 posesjach. Spisem objęto dachy domów

jednorodzinnych, budynków gospodarczych (w skład których wchodzi: stodoły, obory, szopy, garaże, wiaty itp.) oraz płyty leżące luzem.

Na terenie gminy dominującym wyrobem zawierającym azbest są płyty azbestowo cementowe, które stosowane są w budownictwie jako pokrycia dachowe.

W dniu 26 czerwca 2008 r. został uchwalony przez Radę Gminy w Dobroniu Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Dobroń (Uchwała Nr XVI/133/2008).

W programie przedstawione są ogólne mechanizmy oraz zasady na jakich będzie udzielana pomoc finansowa (dotacja do unieszkodliwienia azbestu na wysypisku odpadów niebezpiecznych) dla osób, które będą usuwać elementy zawierające azbest z budynków lub budowli. Pomoc ta ma na celu zachęcenie do podejmowania tego rodzaju działań oraz zmniejszenie ryzyka związanego z nieprawidłowym unieszkodliwianiem.

Przedstawiony program usuwania azbestu kierowany jest do wszystkich właścicieli i użytkowników posesji na których znajdują się budynki pokryte azbestem, bądź też nieruchomości na których znajdują się wyroby zawierające azbest inne niż pokrycia dachowe.

W tabeli poniżej przedstawiona została ilości wyrobów (płyty faliste azbestowo-cementowe) zawierających azbest w poszczególnych sołectwach, wyrażone w m².

Tabela.11 Zestawienie ilości wyrobów azbestowych w poszczególnych sołectwach na terenie Gminy Dobroń

Sołectwa	Ilość budynków mieszkalnych	Ilość budynków gospodarczych	Powierzchnia dachów budynków mieszkalnych	Powierzchnia dachów budynków gospodarczych	Ilość posesji	Razem m²
Dobroń Duży	10	23	1274	3835	30	5214
Dobroń Mały	4	9	630	4936	11	5566
Dobroń Poduchowny	11	21	1423	5325	28	6748
Zakrzewki	7	13	1250	2155	18	3405
Czechło	8	29	1028	4928	35	5986

Pierwsze						
Czechło	9	20	1020	6172	25	7392
Drugie						
Mogilno Małe	5	18	588	4267	20	4905
Mogilno Duże	8	18	1115	6658	20	7913
Róża	3	7	420	1398	7	1818
Barycz	3	4	660	594	6	1254
Ldzań	2	4	200	1055	5	1255
Morgi	2	6	300	1868	7	2218
Wincentów	4	8	558	1755	12	2313
Markówka	3	6	383	2195	7	2578
Wymysłów	1	3	180	1568	4	1748
Przygoń	1	1	150	750	2	900
Orpelów	3	17	340	3142	18	3492
Poleszyn	6	11	655	4304	13	4959
RAZEM	90	218	12 174	56 905	268	69 664

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny

Sektor komunalny, zarówno gospodarstwa domowe jak i instytucje, biura są źródłem powstawania zużytych urządzeń elektrycznych i elektronicznych, które wymagają indywidualnego zagospodarowania.

Na podstawie danych uzyskanych w trakcie obwoźnej zbiórki odpadów oraz w informacji przekazanych z punktów sprzedaży sprzętu elektrycznego i elektronicznego na terenie gminy w poszczególnych latach zebrano:

- 2003 rok – 0,13 Mg
- 2004 rok – 1,08 Mg
- 2005 rok – 1,96 Mg
- 2006 rok – 2,22 Mg
- 2007 rok – 2,66 Mg

W gminie nie prowadzono badań strumienia zużytych urządzeń elektrycznych i elektronicznych. Szacuje się, iż na terenie gminy ilość powstających odpadów kształtuje się na poziomie 2,69 Mg. W dniach 15 – 16 maja 2008 roku po raz pierwszy została przeprowadzona zbiórka zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego z terenu gminy Dobroń. Zbiórka była przeprowadzona przez firmę „REMONDIS Elektrocycling” Sp. z o.o. w Łodzi ul. Pryncypalna 132/134. Podczas zbiórki zebrano 2,24 Mg odpadów. Zebrany sprzęt został przekazywany do firmy „REMONDIS Elektrocycling” Sp. z o.o. w Łodzi.

Odpady – środki ochrony roślin

W chwili obecnej na terenie gminy nie ma punktu zbierania odpadów pochodzących np. z środków ochrony roślin.

Odpady – padłe zwierzęta

Odbiorem padłych zwierząt z terenu gminy Dobroń zajmuje się firma „HETMAN” z siedzibą we wsi Florianów 24. Urząd Gminy od 2002 r. ma podpisaną z tą firmą umowę którą odnawia co rok.

Odpady opakowaniowe

Odpady opakowaniowe są to odpady powstałe z opakowań jednostkowych, zbiorczych, transportowych zastosowanych w ramach całego systemu pakowania towarów wprowadzanych do obrotu. Odpady te powstają również w gospodarstwach domowych. Określono szacunkowe ilości powstających odpadów opakowaniowych na podstawie wskaźników, opracowanych przez Centralny Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Opakowań w Warszawie. Przyjęto jednostkowy wskaźnik na poziomie 45-48 kg/M/a

Tabela 12. Szacunkowe ilości odpadów opakowaniowych w 2007r.

Strumień odpadu	Udział procentowy strumienia odpadu %	Ilość odpadu Mg/rok
Papier i tektura	37	113,75
Opakowania wielomateriałowe	4	12,3
Tworzywa sztuczne	14	43
Opakowania szklane	27	63
Blacha stalowa	4	12,3
Aluminium	2	6,1
Drewno	12	36,89
Σ	100	287,34

Istniejące systemy zbierania odpadów

Zasady zbiórki i wywozu odpadów komunalnych regulowane są Uchwałą Nr XXXII/211/2005 Rady Gminy w Dobroniu z dnia 7 grudzień 2005 r. w sprawie uchwalenia „Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Dobroń”.

Regulamin utrzymania czystości i porządku, określa szczegółowy sposób zbierania odpadów, określono jakie rodzaje odpadów komunalnych właściciele nieruchomości mają obowiązek segregować (odpady z tworzyw sztucznych, szkło bezbarwne i kolorowe, makulatura, odpady niebezpieczne, wielkogabarytowe, odpady z budowy i remontów). Mieszkańcy gminy mogą korzystać z pojemników do segregacji odpadów ustawionych przez gminę

Gmina poinformowała mieszkańców poprzez opracowanie wyciągu z regulaminu o zasadach systemu gospodarowania odpadami i rozdysponowanie w/w informacji przez sołtysów.

Właściciele nieruchomości są zobowiązani do zawarcia umów z podmiotem uprawnionym na odbiór odpadów komunalnych oraz wyposażenie nieruchomości w pojemniki, na odpady. Pojemniki na odpady nie segregowane dostarczane są właścicielowi nieruchomości odpłatnie przez podmiot uprawniony.

Tabela 13. Zestawienie pojemników na odpady komunalne (stan na 31.12.2007r.)

Lp.	Wielkość pojemnika [dm ³]	Ilość pojemników	
		„EKO-REGION”	„STRACH”
1.	80	40	18
2.	110	23	-
3.	120	1018	89
4.	140	-	62
5.	240	128	25
6.	1100	49	2
7.	kontener [Mg] 7,5	11	-
Razem		1269	196

Na terenach działek letniskowych Ldzań i Barycz wprowadzona jest w okresie letnim sprzedaż worków foliowych, w których odpady wywożone są transportem firmy EKO-REGION raz w tygodniu.

Firmy posiadające decyzję wydaną przez Wójta Gminy Dobroń na odbiór odpadów komunalnych:

- 1 „EKO-REGION” Sp. z o.o. ; 97-400 Bełchatów, ul. Bawełniana 18 - Decyzja Nr. 4/06 wydana w dniu 23.10.2006 r., ważna do dnia 30.09.2016 r.
- 2 Wywóz Nieczystości oraz Przewóz Ładunków Wiesław Strach; 42-200 Częstochowa, ul. Kosmowskiej 6 m 94 - Decyzja Nr. 1/07 wydana w dniu 26.02.2007 r., ważna do dnia 31.12.2009 r.

Ilość osób mających podpisane umowy z w/w firmami (na dzień 31.05.2008r.)

1. „EKO-REGION” Sp. z o.o. – 1203
2. „STRACH” – 196 umów

W stosunku do 2003 roku wzrosła liczba podpisanych umów na wywóz odpadów o 367. Obecnie w obiegu funkcjonuje 1399 umów.

Stan na koniec 2003 roku

1. Eko-Region z Bełchatowa – z firmą podpisało umowy 916 osób w 18 sołectwach
2. PPHU Dariusz Kalwinek Żelów zezwolenie ważne do czerwca 2004r. – umowy podpisało 116 osób w 13 sołectwach

Na terenie gminy funkcjonuje 5 firm posiadających decyzje wydane przez Wójta Gminy Dobroń na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych w tym:

1. Wywóz nieczystości płynnych Głowiński Jacek; 95-200 Pabianice, ul. Jesionowa 2 - Decyzja Nr. 5/06 wydana w dniu 25.10.2006 r., ważna do dnia 31.12.2015 r.
2. Wywóz nieczystości płynnych Skiba Jarosław; 95-200 Pabianice, ul. Nowowolska 56 - Decyzja Nr. 3/07 wydana w dniu 23.10.2007 r., ważna do dnia 31.12.2017 r.
3. Wywóz nieczystości płynnych Maczyszyn Cezary; 95-054 Ksawerów, ul. Górna 13 - Decyzja Nr. 2/06 wydana w dniu 25.08.2006r., ważna do dnia 31.12.2010 r.
4. Wywóz nieczystości płynnych Sobczyński Bogumił; Terenin 20 - Decyzja Nr. 6/06 wydana w dniu 31.10.2006 r., ważna do dnia 31.12.2015 r.

5. Wywóz nieczystości płynnych Feliniak Ryszard; 95-200 Pabianice, ul. Bracka 33 - Decyzja Nr. 2/07 wydana w dniu 12.04.2007 r., ważna do dnia 31.12.2010 r.

Selektywna zbiórka odpadów

Na terenie gminy funkcjonuje selektywna zbiórka odpadów. Urząd Gminy w Dobroniu posiada podpisaną umowę z firmą „EKO-REGION” na obsługę tego typu zbiórki. Na terenie gminy rozstawionych zostało 15 zestawów do segregacji odpadów, każdy punkt zbiórki składa się z 3 pojemników: na opakowania plastikowe typu PET o pojemności 2,5[m³], na szkło białe o pojemności 1,5[m³] i na szkło kolorowe o pojemności 1,5[m³]. Częstotliwość opróżniania pojemników to 1 raz w miesiącu, a w okresie letnim (maj-wrzesień) 2 razy w miesiącu. Zebrane odpady przekazywane są do powtórnego przerobu. Transport i odbiór odpadów odbywa się specjalnie przystosowanymi pojazdami. Ponadto gmina wspólnie ze szkołami przeprowadza akcje sprzątania świata.

Gmina organizuje zbiórkę odpadów wielkogabarytowych, która jest przeprowadzana dwa razy w roku (wiosna, jesień) przez firmę „EKO-REGION”. Z uwagi na fakt iż na terenie gminy istnieje wiele działek letniskowych w miesiącach od maja do października dodatkowo zbierane są odpady z terenów letniskowych. Zbiórkę przeprowadza również firma „EKO-REGION”.

Analizując w latach 2004-2007 stosunek ilości odpadów zbieranych selektywnie do wytwarzanych odpadów komunalnych na terenie gminy można zauważyć tendencję rosnącą. W 2004 roku zebrano selektywnie 4,8% odpadów. W 2005 roku nastąpił nieznaczny spadek do 4,7% aby w 2006 roku wzrosnąć do 7,2% a w 2007 roku do 7,6%.

Pomimo tendencji wzrostowej procentowy udział odpadów zbieranych selektywnie świadczy o niskiej efektywności selektywnego zbierania odpadów komunalnych wynikającej prawdopodobnie z małej dostępności pojemników (1 komplet pojemników przypada na 9 ha pow. mieszkalnej) i braku zachęt ekonomicznych.

Nielegalne deponowanie odpadów w środowisku – dzikie wysypiska

Jednym z problemów w zakresie gospodarki odpadami na terenie gminy jest powstawanie nielegalnych składowisk odpadów. Dzikie wysypiska powstają na skutek złej woli mieszkańców, którzy chcą uniknąć opłat za odbiór odpadów przez koncesjonowane firmy i obojętna i niewystarczająca świadomość ekologiczna

mieszkańców. Wiele osób pozbywa się swoich odpadów pozostawiając je w miejscach do tego nieprzeznaczonych. Są to miejsca położone na peryferiach wsi, oddalone od zabudowań mieszkalnych, najczęściej stare wyrobiska lub obszary leśne. Likwidacja dzikich wysypisk jest obowiązkiem właściciela terenu.

Na 36 zidentyfikowanych w 2003 roku nielegalnych wysypisk uprzątnięto 11. Odpady zostały wywiezione przez koncesjonowaną firmę a teren zrekultywowany.

8.2. Cele średniookresowe do 2014r.

Celami średniookresowymi są:

- objęcie umowami na odbieranie odpadów komunalnych 100% mieszkańców.
- zapewnienie objęcia wszystkich mieszkańców systemem selektywnego zbierania odpadów.
- zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów.
- wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów do końca 2010 roku
- zmniejszenie ilości odpadów komunalnych deponowanych na składowiskach
- zakładanych limitów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych, wielkogabarytowych i niebezpiecznych

Kierunki działań

- prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz właściwego postępowania z poszczególnymi rodzajami odpadów
- prowadzenie okresowych badań ilości i morfologii powstających odpadów komunalnych, szczególnie w odniesieniu do większych inwestycji infrastrukturalnych ubiegających się o wsparcie finansowe ze środków publicznych
- dokształcanie administracji samorządowej szczebla gminnego w zakresie gospodarki odpadami w szczególności wydawania decyzji administracyjnych

- usprawnianie gospodarki odpadami komunalnymi obejmujące działania w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych (w tym odpadów ulegających biodegradacji oraz odpadów niebezpiecznych występujących w masie odpadów komunalnych) i przetwarzania odpadów w celu przygotowania ich do odzysku lub unieszkodliwiania
- rozbudowa systemu zbierania odpadów opakowaniowych z gospodarstw domowych przy współpracy z organizacjami odzysku i producentami opakowań
- Usuwanie odpadów z miejsc na ten cel nieprzeznaczonych z tzw. „dzikich wysypisk” odpadów
- opracowanie i wdrożenie systemu zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych
- zwiększenie nadzoru nad spełnieniem wymogów zezwoleń w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości
- uwzględnienie metod termicznych do unieszkodliwiania osadów ściekowych w procesie modernizacji oczyszczalni ścieków
- uwzględnianie w przetargach publicznych zakupów wyrobów zawierających materiały lub substancje pochodzące z recyklingu odpadów (np. zakup papieru wytworzonego z co najmniej 50% udziałem makulatury)

9. POPRAWA JAKOŚCI POWIETRZA

9.1. Stan wyjściowy

Powietrze atmosferyczne to obok hydrosfery i litosfery, jeden z podstawowych komponentów środowiska. Rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń ma tutaj największy zasięg i jest zdecydowanie łatwiejsze. Na skutek ruchów mas powietrza zanieczyszczenia mogą być przenoszone na duże odległości i podnosić poziom skażenia atmosfery, w miejscach czasem nawet bardzo oddalonych od punktów emisji. Źródła zanieczyszczeń powietrza są bardzo liczne i różnorodne. Najogólniej można je podzielić na naturalne źródła zanieczyszczeń – wynikające z działania samej przyrody i sztuczne źródła zanieczyszczeń – spowodowane działalnością ludzką. Głównymi naturalnymi źródłami

zanieczyszczeń są wybuchy wulkanów, pożary lasów i stepów oraz rozkład substancji organicznych. Natomiast do antropogenicznych źródeł emisji zalicza się energetyczne spalanie paliw, procesy technologiczne stosowane w zakładach, transport, produkcję rolną.

O zagrożeniach powietrza decyduje wielkość i przestrzenny rozkład emisji ze wszystkich źródeł, po uwzględnieniu przepływów transgranicznych, przepływów międzyregionalnych i przemian fizyko – chemicznych zachodzących w atmosferze.

Podstawowe zanieczyszczenia atmosfery: SO₂, NO₂, O₃, CO i pył:

Głównymi źródłami emisji podstawowych zanieczyszczeń atmosfery są:

dla SO₂ – energetyka zawodowa i sektor komunalno – bytowy

dla NO₂ – transport, komunikacja i energetyka zawodowa

dla pyłu – energetyka przemysłowa i technologie przemysłowe

dla CO – źródła mobilne

Zanieczyszczenia powietrza mogą dotrzeć wszędzie i nie dają się ograniczyć do określonego, wybranego obszaru, tak jak można często to uczynić w odniesieniu do zanieczyszczeń wód lub gleb. W związku z tym ochrona powietrza atmosferycznego przed zanieczyszczeniami ma podstawowe znaczenie w zapobieganiu degradacji środowiska.

Na stan zanieczyszczenia powietrza bezpośrednio wpływa wielkość wprowadzanych do atmosfery strumieni zanieczyszczeń. Dlatego też przy kompleksowej ocenie stanu zanieczyszczenia powietrza konieczne staje się uwzględnienie wszystkich głównych rodzajów emisji:

- punktowej (energetyka zawodowa, przemysłowa i komunalna, technologia przemysłowa)
- liniowej (komunikacja)
- powierzchniowej (paleniska domowe)

W ostatnich latach obserwuje się spadek emisji dwutlenku siarki i tlenku węgla. Ich procentowy udział w globalnym strumieniu zanieczyszczeń zmalał o 7,4 % dla SO₂ i 1,77 % dla CO. Jednocześnie emisja dwutlenku azotu ma w ostatnim pięcioleciu tendencję wzrostową. Emisja pyłu nie ma określonej tendencji.

Na stan jakości powietrza oprócz emisji ze źródeł zorganizowanych znaczący wpływ wywierają zanieczyszczenia pochodzące z środków transportu. W przypadku

komunikacji źródło emisji znajduje się nisko nad ziemią, co powoduje, że substancje emitowane z silników pojazdów oddziałują na stan czystości powietrza szczególnie w najbliższym otoczeniu dróg, a ich wpływ maleje wraz z odległością. Wielkość emisji ze źródeł liniowych oszacowano na drodze obliczeniowej na podstawie informacji o rodzaju i ilości samochodów na poszczególnych odcinkach dróg oraz wartości współczynników emisji.

Ze względu na niewielkie zmiany zasobów informacji o emisji liniowej należy przyjąć, że jej wielkość jest porównywalna do lat poprzednich.

Poza emisją punktową i komunikacyjną na jakość powietrza znaczny wpływ wywiera również emisja powierzchniowa (niska), na której wielkość składa się emisja z lokalnych kotłowni węglowych i palenisk domowych. Pomimo niewielkiego zasięgu oddziaływania na otoczenie, negatywny wpływ emisji niskiej kumuluje się głównie w warunkach gęstej, słabo przewietrzanej zabudowy, gdzie odnotowuje się jej największe wartości.

W całkowitej ilości wyemitowanych zanieczyszczeń największy udział ma emisja pyłu (57%), a najmniejszy – emisja dwutlenku azotu (8%). Emisja tlenku węgla stanowi 18% ogólnej ilości wyemitowanych zanieczyszczeń, natomiast emisja dwutlenku siarki – 17%.

W całości zinwentaryzowanej emisji na terenie województwa łódzkiego w tym gmina Dobroń największy udział ma emisja punktowa (73,18%). Emisja zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł powierzchniowych stanowi 17,17% emisji całkowitej, a ze źródeł liniowych - 9,65%.

Warunki meteorologiczne panujące w województwie w ostatnich latach pięciolecia (mroźna zima przełomu 2005/2006r. oraz bardzo upalne lato) spowodowały pogorszenie stanu aerosanitarne powietrza. Zwiększona ilość mroźnych dni zimą powodowała zwiększoną emisję zanieczyszczeń, związaną z energetycznym spalaniem paliw do celów grzewczych, przy bardzo niekorzystnych warunkach ich rozprzestrzeniania w atmosferze (zjawisko inwersji temperatury nad wychłodzonym podłożem). Natomiast wzrost liczby dni upalnych latem powodował wzrost intensywności reakcji fotochemicznych pod wpływem zwiększonej dawki promieniowania UVB (w warunkach dużego usłonecznienia przy bezwietrznej pogodzie i niewielkiej wilgotności powietrza).

Ze względu na kryteria ochrony roślin przeprowadzone roczne oceny jakości powietrza w latach 2002-2006 nie wykazały potrzeby wykonania programów ochrony powietrza. Na podstawie pięcioletniej oceny jakości powietrza w województwie łódzkim stwierdzono liczne obszary przekroczeń wartości kryterialnych. Najwięcej przekroczeń górnego progu oszacowania (GPO) oraz wartości dopuszczalnego poziomu stężenia substancji (D) w powietrzu, ustanowionych ze względu na ochronę zdrowia zanotowano w latach 2002-2006 dla pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz ozonu.

Wartości górnych progów oszacowania (GPO) określone ze względu na ochronę roślin były przekraczane w latach 2002-2006 wyłącznie w przypadku stężenia ozonu na całym obszarze gminy.

9.2. Cele średniookresowe do 2014r.

Celami średniookresowymi są:

- zamiany systemu ogrzewania węglowego na ogrzewanie „przyjazne środowisku” (gazowe, olejowe, alternatywne)
- zamiana wyeksploatowanych, nieefektywnych kotłów węglowych na kotły energooszczędne i niskoemisyjne
- termomodernizacja budynków
- rozbudowa sieci gazowej i przyłączenie do niej nowych odbiorców
- zwiększenie produkcji energii z odnawialnych źródeł energii
- poprawa stanu nawierzchni dróg,
- poprawa warunków ruchu drogowego (płynność ruchu),
- intensyfikacja ruchu rowerowego przez likwidowanie barier technicznych oraz tworzenie tras rowerowych.
- edukacja społeczeństwa w zakresie wykorzystania proekologicznych nośników energii i szkodliwości spalania materiałów odpadowych,

Kierunki działań

- ograniczanie zanieczyszczeń komunikacyjnych
- promowanie odnawialnych źródeł energii

- wspieranie modernizacji technik spalania i przechodzenia na techniki ekologiczne bezpieczniejsze
- kontynuacja gazyfikacji gminy
- termomodernizacja

10. KSZTAŁTOWANIE POSTAW KOLOGICZNYCH

10.1. Stan wyjściowy

Edukacja ekologiczna

Obecny poziom świadomości ekologicznej mieszkańców gminy jest niewystarczający. Występują braki w zakresie prowadzonych akcji edukacyjnych i monotematyczność tych akcji, zbyt małej promocji walorów przyrodniczych i popularyzacji ekologicznego stylu życia (odejście od społeczeństwa konsumpcyjnego w kierunku zrównoważonego rozwoju), a co za tym idzie racjonalnego korzystania z dóbr.

Według Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej obowiązkiem samorządu lokalnego jest określanie celów i form edukacji, które uwzględniają specyfikę regionu, lokalną tożsamość i tradycję kulturową.

Dodatkowo w celu szerzenia edukacji ekologicznej należy wykorzystać obecność na terenie obszarów cennych przyrodniczo, w których z powodzeniem można popularyzować wiedzę z zakresu ochrony środowiska i szeroko pojętej ekologii. Obszary te wyróżniają się ogromnym bogactwem przyrody. Stąd należy wykorzystywać te tereny nie tylko dla celów rekreacyjnych, ale również do popularyzacji wiedzy ekologicznej.

Polityka ekologiczna na terenie gminy będzie lepiej wdrażana, jeżeli mieszkańcy będą dobrze poinformowani i aktywnie włączą się w działania na rzecz Programu Ochrony Środowiska Gminy Dobroń na lata 2008 – 2011 z perspektywą na lata 2012 – 2015.

Akcje edukacyjne prowadzone wśród mieszkańców gminy winny w pierwszej kolejności dotyczyć:

- gospodarki odpadami (segregacja odpadów, selektywna zbiórka, pozytywne zachowania proekologiczne);
- ochrony przyrody i obszarów i obiektów przyrodniczo chronionych;
- zasobów przyrodniczych gminy.

Edukacja ekologiczna na terenie gminy dotyczy głównie gospodarki odpadami w ramach akcji sprzątanie Świata, zbiórki odpadów wielkogabarytowych i uświadamiania zagrożeń związanych z używaniem azbestu.

Upowszechnianie informacji o środowisku

Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa oprócz prowadzonych starannie akcji edukacyjnych wymaga wolnego, swobodnego dostępu do informacji o środowisku. Tworzenie dostępu do informacji winno być realizowane na płaszczyźnie urzędu gminy.

10.2. Cele średniookresowe do 2014r.

Zwiększanie świadomości ekologicznej społeczeństwa jest koniecznym i niezbędnym warunkiem realizacji celów zarówno w zakresie racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych jak i poprawy jakości środowiska. Służyć temu będzie dobrze zorganizowany system edukacji ekologicznej społeczeństwa, którego celem jest kształtowanie jak również utrwalanie pożądanych postaw proekologicznych. Działania powinny być ukierunkowane na.

- przygotowaniu i wdrażaniu programów edukacyjnych dla społeczeństwa, ze szczególnym naciskiem na dzieci i młodzież;
- organizowaniu festynów, konkursów i innych imprez dotyczących problematyki ekologicznej;
- prowadzaniu akcji edukacyjnych dotyczących racjonalnego gospodarowania zasobami, surowcami;
- promocji walorów obszarów cennych przyrodniczo znajdujących się na terenie gminy

- wspieranie prywatnych inicjatyw proekologicznych, zwłaszcza różnego rodzaju inwestycji mających na celu poprawę stanu środowiska w danym miejscu oraz promowanie postaw proekologicznych;
- podniesieniu świadomości i szkolenia w zakresie edukacji ekologicznej dla urzędników samorządowych.

Działania zmierzające do upowszechniania informacji o środowisku winny się koncentrować na:

- budowie bazy danych zawierającej informacje o środowisku,
- prowadzeniu akcji informacyjnych wśród społeczeństwa dotyczących sposobu i trybu uzyskiwania informacji o środowisku;
- rozpowszechnianiu wiedzy na temat kompetencji poszczególnych urzędów w zakresie ochrony środowiska jak i rodzaju danych jakimi dysponują.

Kierunki działań

- wprowadzić elementy edukacji ekologicznej do wszystkich sfer życia społecznego, respektując i wykorzystując wartości kulturowe, etyczne i religijne;
- zapewnić społeczeństwu dostęp do informacji o stanie środowiska przyrodniczego i edukacji ekologicznej.

11. ASPEKTY FINANSOWE REALIZACJI PROGRAMU

Realizacja zamierzeń z zakresu ochrony środowiska wymaga zapewnienia źródeł finansowania inwestycji i eksploatacji systemu.

Największe nakłady na ochronę środowiska, w tym gospodarkę odpadami, pochodzą ze środków własnych przedsiębiorstw oraz inwestorów prywatnych, znacząca część środków wpływa z funduszy i dotacji ekologicznych oraz kredytów i pożyczek.

W gminie Dobroń nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska i gospodarkę wodną wyniosły w latach 2004 -2007 – 3 125 tys. zł. Nakłady na poszczególne sektory ochrony środowiska przedstawiają się następująco:

Tabela 14. Struktura nakładów inwestycyjnych poniesionych na ochronę środowiska na terenie gminy Dobroń

Tabela 14. Struktura nakładów inwestycyjnych poniesionych na ochronę środowiska na terenie gminy Dobroń

Nakłady inwestycyjne w zł (ogółem)	Nakłady inwestycyjne		
	Gospodarka wodna	Gospodarka ściekowa i ochrona wód	Gospodarka odpadowa
Lata 2004 – 2007			
2004	518 491,-	45 061,-	-
2005	-	542 565,-	-
2006	361 333,76	5 721,80	-
2007	475 301,33	1 176 274,01	-

Ograniczone możliwości finansowe samorządu gminnego uniemożliwiają samodzielną realizację działań i inwestycji z zakresu ochrony środowiska. Konieczne jest więc wsparcie instytucji finansowych, które podejmą się finansowania projektów poprzez

m.in. zobowiązania kapitałowe (kredyty, pożyczki, obligacje, leasing), udziały kapitałowe (akcje, udziały w spółkach) i dotacje.

Tylko inwestycje i działania uwzględnione w programach ochrony środowiska i planach gospodarki odpadami mogą liczyć na pozyskanie środków publicznych, w szczególności z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Wspierane powinny być głównie inwestycje o charakterze regionalnym.

Źródła finansowania inwestycji związanych z ochroną środowiska można podzielić na:

- publiczne - pochodzące przykładowo z budżetu państwa, powiatu, gminy lub pozabudżetowych instytucji publicznych;
- prywatne - pochodzące przykładowo z banków komercyjnych, funduszy inwestycyjnych;
- prywatno - publiczne - pochodzące np. ze spółek prawa handlowego z udziałem gminy.

Najczęściej występujące formy finansowania inwestycji w zakresie ochrony środowiska to:

- fundusze własne inwestorów,
- pożyczki, dotacje i dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów udzielane przez Narodowy i Wojewódzkie Fundusze Ochrony środowiska i Gospodarki Wodnej,
- kredyty preferencyjne udzielane np. przez Bank Ochrony środowiska z dopłatami do oprocentowania lub ze środków donatorów, kredyty komercyjne, kredyty konsorcjalne,
- zagraniczna pomoc finansowa udzielana poprzez fundacje i programy pomocowe (np. z ekokonwersji poprzez EKOFUNDUSZ, konwersji długu wobec Finlandii, funduszu ISPA),
- kredyty międzynarodowych instytucji finansowych (Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju — EBOiR, Bank Światowy),
- kredyty i pożyczki udzielane przez banki komercyjne,.

Fundusze własne gminy

Źródłem tych funduszy mogą być:

- wpływy z podatku rolnego, leśnego, podatki i opłaty lokalne od osób prawnych;
- udział gminy w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa (np. w podatku dochodowym);
- podatki i opłaty od osób fizycznych;
- dochody uzyskiwane przez jednostki budżetowe;
- dochody z majątku gminy;
- subwencje z budżetu państwa;
- dotacje celowe na zadania zlecone.

Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej (narodowy, wojewódzkie, powiatowe i gminne)

Fundusze ochrony środowiska działają na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku - *Prawo ochrony środowiska*.

Narodowy Fundusz i wojewódzkie fundusze mają osobowość prawną i są odpowiednio państwowym funduszem celowym oraz wojewódzkimi funduszami celowymi. Fundusze te prowadzą samodzielną gospodarkę finansową i pokrywają wydatki na finansowanie zadań z dziedziny ochrony środowiska i gospodarki wodnej z posiadanych środków i uzyskiwanych wpływów. Narodowy Fundusz i wojewódzkie fundusze prowadzą gospodarkę finansową w sposób zapewniający pełne wykorzystanie środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi przeznaczonych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska uzupełniają fundusze gminne i powiatowe. Fundusze powiatowe i gminne nie mają osobowości prawnej i nie mogą udzielać pożyczek.

Przychodami funduszy są między innymi wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych pobieranych na podstawie ustawy oraz przepisów szczególnych.

Przychodami mogą być również dobrowolne wpłaty, zapisy, darowizny, środki pochodzące z fundacji.

Środki funduszy przeznacza się na finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu realizacji zasady zrównoważonego rozwoju i polityki ekologicznej państwa

oraz na współfinansowanie projektów inwestycyjnych, kosztów operacyjnych i działań realizowanych z udziałem środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi. Środki funduszy mogą być także przeznaczane na współfinansowanie projektów inwestycyjnych, kosztów operacyjnych i działań realizowanych z udziałem środków bezzwrotnych pozyskiwanych w ramach współpracy z organizacjami międzynarodowymi oraz współpracy dwustronnej. Działalność ta finansowana jest przez:

- udzielanie oprocentowanych pożyczek,
- dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek,
- przyznawania dotacji,
- nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW)

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest największą w Polsce instytucją finansującą przedsięwzięcia z dziedziny ochrony środowiska. Zakres działania obejmuje finansowanie przedsięwzięć o zasięgu ogólnokrajowym, regionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska. NFOŚiGW administruje również środkami pochodzącymi z pomocy zagranicznej przeznaczonymi na ochronę środowiska w Polsce. Co roku określana jest lista przedsięwzięć priorytetowych przewidzianych do dofinansowania. Wnioski o dofinansowanie można składać w dowolnym terminie. Dotychczas obowiązujące sesje rozpatrywania wniosków zostały zastąpione listą rankingową aktualizowaną raz na dwa miesiące. Dystrybucja środków finansowych z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej odbywa się w ramach następujących dziedzin:

- ochrona powietrza,
- ochrona wód i gospodarka wodna,
- ochrona powierzchni ziemi,
- ochrona przyrody i krajobrazu oraz leśnictwo,
- geologia i górnictwo,
- edukacja ekologiczna,
- państwowy monitoring środowiska,

- programy międzydziedzinowe,
- nadzwyczajne zagrożenia środowiska,
- ekspertyzy i prace badawcze.

Wnioskodawcami ubiegającymi się o środki finansowe z Narodowego Funduszu mogą być:

- jednostki samorządu terytorialnego,
- przedsiębiorstwa,
- instytucje i urzędy,
- jednostki organizacyjne ochrony zdrowia,
- organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia),
- osoby fizyczne.

Wszyscy wnioskodawcy powinni posiadać status prawny umożliwiający im zawarcie umowy cywilno - prawnej. W Narodowym Funduszu stosowane są trzy formy dofinansowywania:

- finansowanie pożyczkowe (pożyczki udzielane przez NF, kredyty udzielane przez banki ze środków NF, konsorcja czyli wspólne finansowanie NF z bankami, linie kredytowe ze środków NF obsługiwane przez banki),
- finansowanie dotacyjne (dotacje inwestycyjne, dotacje nieinwestycyjne, dopłaty do kredytów bankowych, umorzenia),
- finansowanie kapitałowe (obejmowanie akcji i udziałów w zakładanych bądź już istniejących spółkach w celu osiągnięcia efektu ekologicznego).

Pożyczka udzielona przez Narodowy Fundusz nie może przekroczyć 80% kosztów przedsięwzięcia, za wyjątkiem przedsięwzięć, dofinansowywanych z niepodlegających zwrotowi środków zagranicznych. Wysokość pożyczki na przedsięwzięcia finansowane wyłącznie ze środków Narodowego Funduszu nie może być niższa niż 2 000 000 zł, z wyłączeniem pożyczek płatniczych oraz pożyczek udzielanych ze środków subfunduszy.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej dokonując wyboru przedsięwzięć do dofinansowania będzie przeznaczał środki przede wszystkim na dofinansowywanie przedsięwzięć realizowanych z udziałem bezzwrotnych środków Unii Europejskiej i innych bezzwrotnych środków zagranicznych. Dofinansowanie będzie

służyło osiągnięciu przez Polskę efektów ekologicznych określonych w Traktacie Akcesyjnym

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wspiera finansowo przedsięwzięcia o zasięgu regionalnym. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej co roku określa listę zadań priorytetowych przewidzianych do dofinansowania. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska udziela dofinansowania w formie: pożyczek (w tym pożyczek pomostowych), dotacji i dopłat do oprocentowania kredytów. Wnioski o dofinansowanie można składać w dowolnym terminie, a będą one rozpatrywane jak najszybciej. Procedura rozpatrywania wniosków polega na tworzeniu list rankingowych.

Dotacje

Wysokość dofinansowania ze Śródków Funduszu (Zasady udzielania i umarzania pożyczek oraz udzielania dotacji ze środków WFOŚ i GW w Łodzi – załącznik do uchwały Rady Nadzorczej nr 302/XVII/2007 z dnia 14.12.2007 r.) wynosi do 80% całkowitego kosztu zadania w przypadku dotacji, na realizację zadań z zakresu:

- edukacji ekologicznej oraz propagowania działań proekologicznych, ochrony przyrody i krajobrazu, realizowane na terenach znajdujących się pod ochroną, zgodnie z Ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 roku *o ochronie przyrody*,
- likwidacji skutków klęsk żywiołowych i katastrof naturalnych,
- budowy, rozbudowy i modernizacji zbiorników małej retencji oraz budowy i remontów budowli piętrzących i innych zabezpieczających przed powodzią i erozją oraz robót konserwacyjnych i zabezpieczających na rzekach województwa łódzkiego,
- wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla wnioskodawców innych niż przedsiębiorcy.

W przypadku dotacji dla pozostałych zadań dofinansowanie stanowi 40% całkowitego kosztu zadania.

Fundusz rozszerzył listę zadań, które mogą być dotowane m.in. o: budowę kotłowni na biomasę, zwalczanie szkodników drzew i krzewów, elektrownie geotermalne, poprawę warunków w schroniskach dla zwierząt prowadzonych przez samorządy.

Pożyczki

- wysokość dofinansowania - 90% tzw. całkowitego kosztu zadania,
- 1,5% oprocentowanie w stosunku rocznym pożyczek udzielanych na pokrycie przedsięwzięć realizowanych z udziałem bezzwrotnych środków pochodzących z funduszy UE,
- 3% oprocentowanie w stosunku rocznym pożyczek udzielanych na przygotowanie dokumentacji niezbędnej do złożenia wniosku o dofinansowanie zadania z Funduszu Spójności,
- 3% oprocentowanie w stosunku rocznym pożyczek przeznaczonych na inwestycje z zakresu: oczyszczania ścieków, retencji wodnej, wykorzystania odnawialnych źródeł energii, redukcji niskiej emisji, racjonalizacji zużycia energii, gospodarki odpadami, rekultywacji terenów, zakupu samochodów do wywozu odpadów, ochronę przyrody i krajobrazu,
- 4,5% oprocentowanie w stosunku rocznym pożyczek na inwestycje zaopatrzenia w wodę, kanalizację deszczową i ogólnospławną, redukcję emisji zanieczyszczeń gazowych w przemyśle i energetyce i inne cele związane z ochroną środowiska,
- 6% oprocentowanie w stosunku rocznym przy przyznawaniu dodatkowych środków w formie pożyczek, nie objętych pierwotną umową, związanych ze wzrostem kosztów realizacji zadania.
- okres karencji w spłacie pożyczki wynosi do 12 miesięcy od dnia wskazanego w umowie,
- okres spłaty pożyczki nie może przekroczyć 10 lat od dnia upływu karencji, za wyjątkiem pożyczek udzielanych na realizację zadań dofinansowanych ze środków UE, dla których okres karencji nie może przekroczyć 15 lat od dnia upływu okresu karencji,
- pożyczka może być wypłacana jednorazowo lub w transzach.

Umorzenia pożyczek

- Pożyczka może być, na wniosek Pożyczkobiorcy, częściowo umorzona, odpowiednio 10 – 30%, jeśli pożyczkobiorca spełni następujące warunki: terminowa realizacja zadania, osiągnięcie wskazanych w umowie efektów ekologicznych i/lub rzeczowych, terminowo spłaci odpowiednio 90% lub 70% pożyczki wraz z należnymi odsetkami, wywiąże się z uiszczania opłat za korzystanie ze środowiska, kar pieniężnych oraz zobowiązań finansowych wobec Funduszu,
- Wniosek o umorzenie pożyczki można złożyć najpóźniej na półtora miesiąca (45 dni) przed terminem uregulowania raty, która może już stanowić umorzenie.
- Umorzeniom nie podlegają: pożyczki o okresie spłaty do 1 roku lub spłacone w okresie 1 roku, pożyczki pomostowe, pożyczki na pokrycie kosztów realizacji przedsięwzięć finansowanych z udziałem środków z UE, odsetki od pożyczki należne Funduszowi za cały okres spłaty określony w umowie.

Zagraniczna pomoc finansowa udzielana przez fundacje i programy pomocowe

EkoFundusz

Fundacja EkoFundusz jest fundacją powołaną w 1992 roku przez Ministra Finansów dla zarządzania środkami finansowymi pochodzącymi z zamiany części długu zagranicznego na wspieranie przedsięwzięć w ochronie środowiska (tzw. konwersja długu). Dotychczas decyzję o eko-konwersji polskiego długu podjęły Stany Zjednoczone, Francja, Szwajcaria, Włochy, Szwecja, Norwegia. EkoFundusz zarządza środkami finansowymi pochodzącymi z eko-konwersji, łącznie ponad 571mln USD do wydatkowania w latach 1992 - 2010. Zadaniem Fundacji jest finansowanie przedsięwzięć w dziedzinie ochrony środowiska, które mają istotne znaczenie w skali regionu, kraju lub wpływają na osiągnięcie celów ekologicznych w skali europejskiej, a nawet światowej uznanych za priorytetowe. Przyznane środki Fundacja przeznacza na dofinansowanie przedsięwzięć w pięciu dziedzinach uznanych jako priorytetowe:

1. Ochrona powietrza

- budowa kotłów z paleniskami fluidalnymi,

2. Ochrona wód

- budowa instalacji do utylizacji osadów ściekowych w komunalnych oczyszczalniach ścieków.

3. Ochrona klimatu

- wykorzystanie biomasy do celów energetycznych w sektorze komunalno - bytowym i w zakładach przemysłowych,
- produkcja biopaliwa z rzepaku,
- wykorzystanie energii solarnej (kolektory słoneczne i panele fotowoltaiczne),
- wykorzystanie energii wiatru,
- wykorzystanie energii geotermalnej w zakresie naziemnej części ciepłowniczej wraz z centralą geotermalną,
- wykorzystanie płytkiej geotermii (pompy ciepła),
- promocja technologii ogniw paliwowych,
- wykorzystanie energii odpadowej z procesów przemysłowych i z procesów spalania.

4. Ochrona przyrody

- ochrona gatunków fauny i flory zagrożonych wyginięciem,
- ochrona cennych przyrodniczo obszarów wodno – błotnych,
- ochrona obszarów Europejskiej Sieci Ekologicznej „Natura 2000”,

5. Gospodarka odpadami

- organizacja kompleksowych systemów zbiórki, recyklingu i zagospodarowania odpadów komunalnych obsługujących 50 - 250 tys. mieszkańców,
- unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych,
- budowa instalacji do recyklingu odpadów komunalnych i niebezpiecznych,
- modernizacje technologii przemysłowych prowadzące do eliminacji powstawania odpadów niebezpiecznych (tzw. „czyste technologie”).

W wyżej wymienionych punktach EkoFundusz wspiera jedynie projekty inwestycyjne w ich fazie realizacyjnej, a w dziedzinie ochrony przyrody również projekty nieinwestycyjne. Oznacza to, że Fundacja nie finansuje dokumentacji, prac naukowo - badawczych, akcji monitoringowych, jak też projektów z dziedziny edukacji ekologicznej. Wyjątkami są zadania edukacyjne i szkoleniowe stanowiące integralną część projektów innowacyjnych oraz projektów w dziedzinie ochrony przyrody.

Dofinansowanie ze środków EkoFunduszu ma wyłącznie formę bezzwrotnych dotacji. Udział dotacji w kosztach projektu może sięgać nawet 60% i zależy od jego typu oraz statusu prawnego - organizacyjnego inwestora. Warunki dofinansowania projektów innowacyjnych są korzystniejsze niż w projektach typowych. Projekty przyrodnicze w punkcie 4 mogą otrzymać dotację w wysokości nie przekraczającej 80% kosztów projektu, Dotacja EkoFunduszu dla pojedynczego projektu nie może być niższa niż 50 tys. zł.

Fundusze unijne

Na bazie Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007 - 2013, Polska opracowała *Programy Operacyjne (PO)*, które precyzować będą priorytety w odniesieniu do najważniejszych działań. W odróżnieniu od poprzedniego okresu programowania, w latach 2007 - 2013 KE proponuje rezygnację z obowiązku przygotowywania Uzupełnień Programów Operacyjnych. Programy Operacyjne będą dokumentami bardziej strategicznymi, mocniej skoncentrowanymi na poziomie priorytetów. PO będą zawierały szczegółowe systemy zarządzania środkami wspólnotowymi.

NSRO realizowane będą przez następujące PO:

- a) 16 Regionalnych Programów Operacyjnych,
- b) PO Infrastruktura i Środowisko,
- c) PO Kapitał Ludzki,
- d) PO Innowacyjna Gospodarka,
- e) PO Rozwój Polski Wschodniej,
- f) PO Europejskiej Współpracy Terytorialnej,
- g) PO Pomoc Techniczna.

Dokumentem nadrzędnym, stanowiącym bazę odniesienia dla innych strategii oraz programów rządowych i samorządowych jest *Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015 (SRK)*. 29 listopada 2006 roku Rada Ministrów przyjęła Strategię Rozwoju Kraju 2007 - 2015, Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007 - 2013, a także Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko. Dokument *Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015* jest podstawą dla NSRO, Krajowego Planu Strategicznego dla Obszarów Wiejskich, Strategii Rozwoju Rybołówstwa oraz wynikających z nich programów operacyjnych. Unia Europejska przewiduje udzielenie Polsce pomocy w zakresie ochrony środowiska

poprzez Programy Operacyjne z Narodowej Strategii Ram Odniesienia (NSRO) oraz Program Rozwoju Obszarów Wiejskich z Krajowego Planu Strategicznego dla Obszarów Wiejskich według Strategii Rozwoju Kraju 2007 - 2015.

Aktualnie istnieje możliwość finansowania inwestycji w ochronie środowiska w latach 2007 - 2013 w ramach Programów Operacyjnych:

- PO Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ),
- Regionalny Program Operacyjny (RPO),
- Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Głównymi źródłami finansowania mają być fundusze:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR),
- Fundusz Spójności (FS) - współfinansuje tylko duże projekty inwestycyjne (o budżecie nie mniejszym niż 10 mln euro),
- Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Głównym celem Programu jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej. PO Infrastruktura i Środowisko koncentruje się na działaniach o charakterze strategicznym i ponadregionalnym. Ponad 66% wydatków będzie przeznaczonych na realizację celów Strategii Lizbońskiej.

W ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko realizowanych będzie 17 priorytetów.

Priorytety prośrodowiskowe (nie licząc oczywiście ekologicznych aspektów uwzględnianych w priorytetach transportowych) skupione są w sześciu tzw. osiach priorytetowych:

I. Gospodarka wodno - ściekowa

II. Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi

III. Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska

IV. Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska

V. Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych

X. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku.

1. Oś priorytetowa I - gospodarka wodno - ściekowa (kanalizacja i oczyszczalnie), która będzie finansowana z Funduszu Spójności (2 783,9 mln euro); głównym celem jest wyposażenie aglomeracji powyżej 15 tys. RLM w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków. Będą to zatem duże inwestycje, chociaż w przypadku projektów z jednym beneficjentem oraz projektów obejmujących kompleksowe rozwiązania problemów gospodarki wodno - ściekowej na danym terenie, dopuszcza się włączenie do programu także zadań realizowanych w aglomeracjach od 2 tys. do 15 tys. RLM.

2. Oś priorytetowa II - gospodarka odpadami i ochrona powietrza (odpady i recykling), która będzie finansowana z Funduszu Spójności (1 215,7 mln euro); planowane są projekty porządkujące gospodarkę odpadami w aglomeracjach liczących powyżej 150 tys. mieszkańców. W dużych projektach tego priorytetu wspierane będą działania w zakresie zapobiegania oraz ograniczenia wytwarzania odpadów komunalnych, wdrażanie technologii odzysku, w tym recyklingu, wdrażania technologii ostatecznego unieszkodliwiania odpadów komunalnych, a także likwidacji zagrożeń wynikających ze składowania odpadów. Oś priorytetowa II ma przyczynić się do rekultywacji terenów zdegradowanych, wdrożenia nowoczesnych technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych.

3. Oś priorytetowa III - zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska (zbiorniki retencyjne), która będzie finansowana z Funduszu Spójności (556,7 mln euro); dotyczy zapewnienia odpowiedniej ilości zasobów wodnych na potrzeby ludności i gospodarki oraz minimalizacji skutków negatywnych zjawisk naturalnych, przeciwdziałania poważnym awariom, a także zarządzania i monitoringu w ochronie środowisk. Środki z tej osi przeznaczone będą między innymi na odtwarzanie i modernizowanie zabudowy hydrotechnicznej, zwłaszcza w przypadku jej wielofunkcyjności.

4. Oś priorytetowa IV - przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska (inwestycje w firmie), która będzie finansowana z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (200 mln euro); dotyczy wsparcia dla inwestycji proekologicznych realizowanych przez przedsiębiorstwa.

5. Oś priorytetowa V - ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych (ochrona zagrożonych gatunków) - 89,8 mln euro, która będzie finansowana z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Środki z tej osi kierowane będą na przywracanie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i ostoi gatunków na obszarach chronionych, wraz z zachowaniem zagrożonych wyginięciem gatunków oraz różnorodności genetycznych roślin, zwierząt, przywrócenie drożności korytarzy ekologicznych, wsparcie procesu opracowania planów ochrony dla obszarów chronionych, zwiększanie świadomości w zakresie potrzeby i właściwości metod ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu.

6. Oś priorytetowa X - infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku (energia odnawialna), która będzie finansowana z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (974,2,2 mln euro), a jednym z głównych celów będzie podniesienie poziomu wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, w tym biopaliw (budowa lub modernizacja instalacji wykorzystujących do produkcji energii biomasę, biogaz, energię wiatru, wody, a ciepła przy wykorzystaniu biomasy oraz energii geotermalnej i słonecznej).

Na realizację *Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007 – 2013* zostanie przeznaczonych ponad 37,5 mld euro. Ze środków Unii Europejskiej będzie pochodziło 27 913,6 mln euro (w tym ze środków Funduszu Spójności – 22 176,3 mln euro (77%) oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego – 5 737,23mln euro (23%).

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

Wsparcie rozwoju obszarów wiejskich jest finansowane w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich utworzonego na mocy Rozporządzenia Rady 1290/2005 *w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej*. Zasady wsparcia rozwoju obszarów wiejskich zostały określone w Rozporządzeniu Rady 1698/2005 *w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez EFRROW*. Według tego rozporządzenia każdy kraj członkowski musi opracować *Krajowy Plan Strategiczny dla Obszarów Wiejskich* oraz *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich*.

1 sierpnia 2006 roku Rada Ministrów przyjęła projekt PROW 2007 – 2013, a w dniu 24 lipca 2007r. na posiedzeniu Komitetu Rozwoju Obszarów Wiejskich Unii Europejskiej został zaakceptowany.

Biorąc pod uwagę problemy i wyzwania, przed jakimi stoją obszary wiejskie, wyznaczono główne cele nowej polityki PROW:

Cel 1: Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych poprzez ich restrukturyzację.

Cel 2: Poprawa stanu środowiska oraz krajobrazu poprzez racjonalną gospodarkę ziemią.

Cel 3: Poprawa warunków życia ludności wiejskiej i promocja dywersyfikacji działalności gospodarczej.

Każdemu z celów głównych polityki odpowiada oś priorytetowa obejmująca odpowiednie instrumenty polityki rozwoju obszarów wiejskich:

- **oś priorytetowa 1 (gospodarcza):** poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego
- **oś priorytetowa 2 (środowiskowa):** poprawa stanu środowiska naturalnego i obszarów wiejskich
- **oś priorytetowa 3 (społeczna):** jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej
- **oś priorytetowa 4 Leader:** dodatkowo wyodrębniono tzw. inicjatywę LEADER w celu wzmocnienia inicjatywy oddolnej, wymiany najlepszych praktyk i aktywizacji społeczności obszarów wiejskich. Inicjatywa LEADER tworzy oś priorytetową 4, której zakres realizacji powinien głównie bazować na działaniach zdefiniowanych w ramach poszczególnych 3 osi priorytetowych, przede wszystkim umożliwiającym realizowanie i wdrażanie celów Osi III.

Oś priorytetowa 1 obejmuje następujące działania:

1. Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie.
2. Ułatwienie startu młodym rolnikom.
3. Renty strukturalne.
4. Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów.
5. Modernizacja gospodarstw rolnych.

6. Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej.
7. Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa.
8. Uczestnictwo rolników w systemach ochrony jakości Żywności.
9. Działania informacyjne i promocyjne.
10. Zobowiązania z okresu 2004-2006 dla działania „Wspieranie gospodarstw niskotowarowych”.
11. Grupy producentów rolnych.

Oś priorytetowa 2 obejmuje następujące działania:

1. Wspieranie gospodarstw na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW).
2. Program rolno-środowiskowy (płatności rolno-środowiskowe).
3. Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż grunty rolne.
4. Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy i wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych.

Oś priorytetowa 3 obejmuje następujące działania:

1. Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej.
2. Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw.
2. Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej.
3. Odnowa i rozwój wsi.

Oś priorytetowa 4 obejmuje:

1. Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju.
2. Wdrażanie projektów współpracy.
3. Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja.

Aktualnie istnieje możliwość finansowania inwestycji w zakresie ochrony środowiska w ramach PO Rozwój Obszarów Wiejskich z niektórych osi priorytetowych, np. działania:

- Oś priorytetowa 2 - „Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż grunty rolne”.
- Oś priorytetowa 3 - „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”.

W ramach działania „Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż grunty rolne” pomoc udzielana jest zróżnicowana:

- Schemat I - w zależności od grup beneficjentów oraz celu założenia uprawy leśnej,
- Schemat II - w zależności od grup beneficjentów oraz rodzajów gruntów, w obrębie których planuje się założenie uprawy leśnej.

Poziom pomocy - płatność będzie wypłacana w przeliczeniu na ha zalesianych gruntów.

Pomoc ma formę płatności:

1. wsparcie na zalesienia – jednorazowa płatność, która pokrywa koszty założenia uprawy oraz jeżeli jest to uzasadnione ochrony przed zwierzyną (Schemat I i II),
2. premii pielęgnacyjnej – wypłacana przez okres 5 lat pokrywająca koszty utrzymania nowej uprawy leśnej (Schemat I i II),
3. premii zalesieniowej – wypłacanej przez 15 lat (Schemat I), która stanowi rekompensatę za wyłączenie producentom rolnym uzyskującym co najmniej 20% dochodów z tytułu prowadzenia działalności rolniczej.

W ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” pomocy udziela się na realizację projektów inwestycyjnych w zakresie:

- zaopatrzenia w wodę i gospodarki ściekowej,
- tworzenia systemu zbioru, segregacji, wywozu odpadów komunalnych,
- wytwarzania, przesyłania i dystrybucji energii elektrycznej oraz energii wytworzonej ze źródeł odnawialnych, a w szczególności wiatru, wody, energii geotermalnej, słońca, biogazu albo biomasy.

Projekty realizowane będą w miejscowościach gmin wiejskich albo miejsko – wiejskich z wyłączeniem miast powyżej 5 000 mieszkańców oraz z uwzględnieniem miast do 5 000 mieszkańców gmin wiejskich. Dla realizacji projektów zaopatrzenia w wodę i gospodarki ściekowej projekty mogą być realizowane w miejscowościach poniżej 2 tys. RLM. Maksymalna pomoc w jednej gminie, w okresie realizacji Programu to 4,0 mln zł na projekty gospodarki wodno - ściekowej; 200 tys. zł na projekty gospodarki odpadami; 3 mln zł na projekty w zakresie wytwarzania, przesyłania i dystrybucji energii elektrycznej oraz ciepła wytworzone go z odnawialnych źródeł energii.

Poziom pomocy z EFRROW wynosi maksymalnie 75% kosztów kwalifikowanych inwestycji.

- Oś priorytetowa 1 - „Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa”.

W ramach działania Schemat II pomoc może zostać udzielona na:

- poprawę jakości gleb poprzez regulacje stosunków wodnych,
- zwiększenie retencji wodnej,
- poprawę ochrony użytków rolnych przed powodzią.

Beneficjentem w Schemacie II jest Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych, poziom pomocy wynosi maksymalnie 100% kosztów kwalifikowanych inwestycji, wymagany krajowy wkład środków publicznych w wysokości co najmniej 25% kosztów kwalifikowanych projektu pochodzi z budżetu państwa.

- Oś priorytetowa 1 - „Zwiększenie wartości dodanej do podstawowej produkcji rolnej i leśnej”.

W ramach działania pomoc może zostać udzielona na realizację projektów dotyczących przetwarzania produktów rolnych na cele energetyczne, w wysokości 50% kosztów inwestycji realizowanej przez przedsiębiorcę wykonującego działalność jako małe lub średnie przedsiębiorstwo.

- Oś priorytetowa 1 - „Modernizacja gospodarstw rolnych”.

W ramach działania pomoc może zostać udzielona na realizację inwestycji dotyczących modernizacji lub rozwoju pierwotnej produkcji roślinnej i zwierzęcej, z wyłączeniem produkcji leśnej i rybnej.

Operacje mogą dotyczyć produkcji produktów Żywnościowych jak i nieżywnościowych (w tym produktów rolnych wykorzystywanych do produkcji energii odnawialnej). W zakres pomocy mogą wchodzić inwestycje związane z wytwarzaniem i wykorzystywaniem energii ze źródeł odnawialnych na potrzeby prowadzonej produkcji rolnej. Pomoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowanych operacji, maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi nie może przekroczyć 300 tys. zł. Do realizacji mogą być przyjęte operacje, których wartość kosztów kwalifikowanych będzie wynosiła powyżej 20 tys. zł. Kwota środków na *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich w latach 2007 - 2013* to około 17,2 mld euro, z czego ponad 13,2 mld z budżetu UE, a około 4 mld stanowią będą krajowe środki publiczne.

Planowany budżet PROW - ponad 17,2 mld euro (EFRROW - ponad 13,2 mld euro)

1. Oś 1 (współfinansowanie 75%) - razem ponad 7,1 mld euro (EFRROW - ponad 5,3 mld euro).

2. Oś 2 (współfinansowanie 80%) - razem ponad 5,5 mld euro (EFRROW - ponad 4,4 mld euro).
3. Oś 3 (współfinansowanie 75%) - razem ponad 3,4 mld euro (EFRROW - ponad 2,5 mld euro).
4. Oś 4 (współfinansowanie 80%) - razem ponad 787mln euro (EFRROW - ponad 630 mln euro).
5. Pomoc techniczna (współfinansowanie 76,84%) - razem ponad 266 mln euro (EFRROW – ponad 199 mln euro).

LIFE+

LIFE+ jest kontynuacją Instrumentu Finansowego LIFE, który został utworzony przez Komisję Europejską w 1992 roku. Nowy program LIFE+ jest jedynym programem wspólnotowym poświęconym wyłącznie zagadnieniom związanym z ochroną środowiska. W ramach instrumentu finansowego dla środowiska LIFE+ w latach 2007 – 2013 mogą być realizowane projekty w zakresie środowiska, w szczególności dotyczące innowacyjnych metod :

- ochrony gatunków i ekosystemów,
- zarządzania i polityki ochrony środowiska,
- informacji i komunikacji.

Cele Programu:

- ochrona przyrody i bioróżnorodności,
- przeciwdziałanie zmianom klimatu,
- zminimalizowanie negatywnych skutków wpływu zanieczyszczeń środowiska na zdrowie ludzi,
- zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych i racjonalna gospodarka odpadami.

Program LIFE+ zgodnie z projektem Rozporządzenia umożliwia realizację projektów z zakresu trzech komponentów:

Przyroda i Różnorodność Biologiczna (projekty dotyczące wdrażania Dyrektywy Ptasiej i Dyrektywy Siedliskowej),

Polityka i zarządzanie w zakresie ochrony środowiska (projekty z zakresu ochrony środowiska, zapobiegania zmianom klimatycznym, ochrony zdrowia i

polepszania jakości życia oraz projekty z zakresu zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych i gospodarki odpadami - komponent stanowi połączenie byłego komponentu LIFE-Środowisko oraz programu *Forest focus*),

Informacja i Komunikacja (projekty informacyjne i komunikacyjne, kampanie na rzecz zwiększania świadomości ekologicznej w społeczeństwie, w tym kampanie na temat zapobiegania pożarom lasów oraz wymiana najlepszych doświadczeń i praktyk).

Budżet LIFE+:

- 2,14 mld euro - całkowity budżet LIFE+ na lata 2007 – 2013,
- ok. 41 mln euro – planowana przez Komisję Europejską alokacja dla Polski na lata 2007 – 2010,
- ok. 9 mln euro - planowana przez Komisję Europejską alokacja dla Polski na rok 2007,

W kolejnych latach alokacja roczna będzie się zwiększać, aż osiągnie ok. 11 mln. euro.

Pułapy dofinansowania dla projektów:

Przewidziane do realizacji projekty będą mogły otrzymać dofinansowanie w postaci bezzwrotnej dotacji. Poziom dotacji jest uzależniony od charakteru projektu i wynosi:

- 50% kosztów kwalifikowanych - podstawowy maksymalny poziom dofinansowania,
- 75% kosztów kwalifikowanych - możliwy poziom dofinansowania w wyjątkowych, uzasadnionych przypadkach dla projektów z komponentu „Przyroda i Bioróżnorodność”, których głównym celem jest ochrona gatunków i siedlisk priorytetowych w obrębie obszarów Natura 2000.

Po akceptacji wniosku, dotacja ze strony Komisji Europejskiej wypłacana jest w trzech transzach:

- 40 % wartości dotacji płatne zaliczkowo przed rozpoczęciem realizacji projektu,
- 30 % wartości dotacji płatne w trakcie realizacji projektu,
- 30 % wartości dotacji płatne po zrealizowaniu projektu.

Minimalna wartość zgłaszanych projektów nie powinna być mniejsza niż 300 tys. zł., wartość maksymalna ograniczona jest roczną krajową alokacją, ca 10 mln. euro.

Wnioski o dofinansowanie mogą składać jednostki, podmioty, instytucje publiczne i prywatne.

Nabór wniosków odbywa się na poziomie krajowym za pośrednictwem Ministerstwa Środowiska, natomiast ocena i wybór projektów do realizacji następować będzie na poziomie Komisji Europejskiej.

Bank Ochrony Środowiska S.A.

Bank Ochrony Środowiska S.A. jest jednym z kilkudziesięciu banków komercyjnych, działających na polskim rynku, ale jedynym specjalizującym się w finansowaniu ochrony środowiska.

Jego specyfika powoduje, że obok Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Fundacji EkoFundusz jest jednym z filarów systemu finansowania ochrony środowiska w Polsce - aktualnie w ofercie Banku jest około 30 produktów, które wiążą się z jego proekologiczną misją.

Bank Ochrony Środowiska proponuje w tej formule nisko oprocentowane kredyty na:

- usuwanie wyrobów zawierających azbest oraz budowę składowisk przystosowanych do unieszkodliwiania odpadów azbestowych i wodociągów w technologii rur bezazbestowych w miejsce wodociągów z rur azbestowych,
- ograniczenie emisji spalin z pojazdów komunikacji zbiorowej,
- uszczelnianie i hermetyzację przeładunku i dystrybucji paliw,
- budowę ścieżek rowerowych,
- ograniczenie hałasu (wyciszanie stacjonarnych źródeł, budowa ekranów dźwiękochłonnych przy istniejących trasach komunikacyjnych),
- termomodernizację budynków,
- ograniczenie zużycia energii elektrycznej, w tym modernizację oświetlenia,
- budowę i modernizację systemów ciepłowniczych,
- zadania z zakresu czystszej produkcji.

Zadania wyznaczone w *Programie* mają swoje odzwierciedlenie w priorytetach funduszy ekologicznych. Istnieje więc realna szansa uzyskania wsparcia z tych źródeł. Z najważniejszych należy wymienić zadania z zakresu gospodarki wodno –ściekowej, likwidację niskiej emisji, ochrona wód, ochrona powietrza i przed hałasem, ochrona przyrody i krajobrazu oraz gospodarka odpadami.

Pomoc z tych źródeł obejmuje przede wszystkim te dziedziny, w których standardy jakości środowiska uzgodnione podczas negocjacji z Unią Europejską nie są dotrzymane. Dotyczy to przede wszystkim gospodarki wodno – ściekowej.

W zakresie uzyskania kredytów bankowych duże szanse mają inwestycje z zakresu ochrony atmosfery, a także wspierające rozwój odnawialnych źródeł energii (np. małych elektrowni wodnych, kotłowni na biopaliwo, itp.).

Istnieje również możliwość uzyskania dofinansowania z funduszy europejskich, szczególnie z Funduszy Strukturalnych. Szczególne wsparcie można uzyskać na budowę sieci wodno – kanalizacyjnych, modernizacji i rozbudowy systemów ciepłowniczych, budowy infrastruktury do produkcji i przesyłu energii odnawialnej, oraz innej technicznej (szczególnie dróg i mostów).

12. ZARZĄDZANIE OCHRONĄ ŚRODOWISKA W GMINIE

W niniejszym rozdziale przedstawiono zasady i instrumenty zarządzania środowiskiem wynikające z uprawnień na szczeblu gminnym. Jako szczególny element wyróżniono Program ochrony środowiska Gminy Dobroń na lata 2008 – 2014, który będzie instrumentem koordynującym poszczególne działania w zakresie ochrony środowiska na terenie gminy.

12.1. Instrumenty zarządzania środowiskiem

Instrumenty służące do zarządzania środowiskiem wynikają z następujących aktów prawnych: ustawy Prawo ochrony środowiska, Ustawa o odpadach, Prawo o zagospodarowaniu przestrzennym, Ustawa o ochronie przyrody, Ustawa o Inspekcji Ochrony Środowiska, Prawo geologiczne i górnicze, Prawo budowlane, Prawo wodne.

Do instrumentów zarządzania środowiskiem należą:

- instrumenty prawne
- instrumenty finansowe

- instrumenty społeczne
- instrumenty strukturalne

Instrumenty prawne

Program ochrony środowiska realizowany będzie w oparciu o znowelizowane polskie prawo, zgodne z przepisami obowiązującymi w Unii Europejskiej. Realizacja Programu odbywać się będzie zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, w oparciu o kompetencje organów zarządzających środowiskiem. Składają się na nie w szczególności:

1. decyzje reglamentacyjne – pozwolenia: zintegrowane, na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, emitowanie hałasu do środowiska, emitowanie pól elektromagnetycznych, wytwarzanie odpadów, wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, pobór wód,
2. zezwolenia na gospodarowanie odpadami,
3. pozwolenia wodno-prawne na szczególne korzystanie z wód, wykonywanie urządzeń wodnych, wykonywanie innych czynności i robót, budowli, które mają znaczenie w gospodarowaniu wodami lub w korzystaniu z wód,
4. zezwolenia – koncesje wydane na podstawie Prawa geologicznego i górniczego,
5. uzgadnianie w zakresie przestrzegania standardów ekologicznych decyzji o warunkach zabudowy oraz o pozwoleniu na budowę, rozbiórkę obiektu budowlanego, decyzji o pozwoleniu na zmianę sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
6. decyzje naprawcze dotyczące zakresu i sposobu usunięcia przez podmiot korzystający ze środowiska przyczyn negatywnego oddziaływania na środowisko i przywrócenia środowiska do stanu właściwego oraz zobowiązujące do usunięcia uchybień,
7. opłaty za korzystanie ze środowiska,
8. administracyjne kary pieniężne,
9. decyzje zezwalające na usuwanie drzew i krzewów,
10. programy dostosowawcze dotyczące przywracania standardów jakości środowiska do stanu właściwego,

11. decyzje wstrzymujące oddanie do użytku instalacji lub obiektu, a także wstrzymujące użytkowanie instalacji lub obiektu,
12. kontrole przestrzegania prawa ochrony środowiska i zobowiązań wynikających z decyzji,
13. oceny oddziaływania na środowisko.

Wymienione instrumenty prawne są stosowane przez Wojewodę Łódzkiego, Marszałka Województwa Łódzkiego, Starostę Pabianickiego, Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego, Wójta Gminy Dobroń, Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska, Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu, Inspektora Sanitarnego zgodnie z kompetencjami wymienionych organów.

Organy przedstawicielskie mogą ustanawiać inne składniki prawa miejscowego, w szczególności dotyczącego gospodarowania środowiskiem i zrównoważonego rozwoju. Bardzo istotne dla wdrażania założeń Programu są przepisy prawa miejscowego ustalone przez:

1. Wojewodę Łódzkiego dotyczące ochrony cennych obiektów przyrodniczych,
2. Radę Gminy dotyczące planu zagospodarowania przestrzennego, zasad utrzymania czystości i porządku w gminie, zasad zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, ochronę niektórych obiektów cennych przyrodniczo ustalonych przez radę gminy.

Wymienione instrumenty prawne pomogą w terminowej realizacji Programu ochrony środowiska pod warunkiem, iż wszystkie w/w organy ochrony środowiska i podmioty korzystające ze środowiska będą wywiązywać się ze swoich zadań.

Instrumenty finansowe

Do instrumentów finansowych należą:

- opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska ,
- opłaty eksploatacyjne za pozyskiwanie kopalin
- administracyjne kary pieniężne w zakresie przekroczeń określonych limitów w pozwoleniach, naruszenie decyzji zatwierdzających eksploatację

składowiska odpadów lub decyzji określających miejsce i sposób magazynowania odpadów

- odpowiedzialność cywilna w zakresie szkód spowodowanych oddziaływaniem na środowisko
- kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz innych funduszy, w tym fundusze przedakcesyjne oraz fundusze strukturalne oraz Fundusz Spójności
- pomoc publiczna w postaci preferencyjnych pożyczek, kredytów, dotacji, odroczeń rozłożenia na raty itp.
- opłaty produktowe i depozytowe,
- budżety samorządów i Państwa,
- środki własne przedsiębiorców i mieszkańców

Instrumenty społeczne

Instrumenty społeczne określone zostały w ustawie Prawo Ochrony Środowiska Dział VI Postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko Rozdział 1 Postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji planów i programów POŚ nakazuje zagwarantowanie udziału społeczeństwa w przygotowaniu planów i programów mających znaczenie dla środowiska, a więc także gminnego programu ochrony środowiska. Określa też podstawowe obowiązki organu w zakresie zapewnienia udziału społecznego:

1. ustalenia zakresu podmiotowego konsultacji,
2. ustalenia rozsądnych norm czasowych na poszczególne etapy konsultacji,
3. przeprowadzenie konsultacji odpowiednio wcześniej w toku procedury decyzyjnej, gdy wszystkie warianty są jeszcze możliwe, a udział społeczeństwa może być skuteczny,
4. należyte uwzględnienie konsultacji społecznych przy wydawaniu decyzji.

Organy mają swobodę określania szczegółowych sposobów powiadamiania społeczeństwa, metod zbierania uwag i wniosków, czasu trwania konsultacji.

Do instrumentów społecznych należą również:

- edukacja ekologiczna,

- współpraca i budowanie partnerstwa (włączenie do realizacji programu jak największej liczby osób, system szkoleń i doskonalenia, współpraca zadaniowa z poszczególnymi sektorami gospodarki, współpraca z instytucjami finansowymi).

Instrumenty strukturalne

Instrumenty strukturalne to głównie opracowania o charakterze strategicznym i planistycznym. Dokumenty te określają główne cele i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska. Program ochrony środowiska dla gminy jest zgodny z zapisami powyższych dokumentów.

12.2. Zarządzanie programem ochrony środowiska

1. Zarządzanie programem ochrony środowiska wynika przede wszystkim z uprawnień samorządu w zakresie ochrony środowiska, które dotyczą m.in.:
2. opracowanie gminnego programu ochrony środowiska;
3. ochrony wód powierzchniowych i podziemnych poprzez: ograniczanie i eliminację zanieczyszczeń wód,
4. zapobieganie niekorzystnym zmianom naturalnych przepływów wody albo naturalnych poziomów zwierciadła wody;
5. promowania ekologicznych kierunków i form zagospodarowania na obszarach o dużych wartościach środowiska przyrodniczego,
6. przeciwdziałania zagrożeniom środowiska w sytuacjach nadzwyczajnych (ochrona przeciwpowodziowa),
7. Ochrona gleb użytkowanych rolniczo przed degradacją,
8. Ochrona i zwiększanie zasobów leśnych,
9. Ograniczanie ilości wytwarzanych odpadów,
10. Eliminowanie uciążliwości związanych z niewłaściwym postępowaniem z odpadami
11. Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii

Zarządzanie środowiskiem przez podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska odbywa się m. in. poprzez:

1. dotrzymywanie wymagań wynikających z przepisów prawa,

2. modernizację technologii w celu ograniczenia lub wyeliminowania uciążliwości dla środowiska,
3. instalowanie urządzeń służących ochronie środowiska,
4. stałą kontrolę emisji zanieczyszczeń (monitoring).

Struktura zarządzania środowiskiem

Za realizację programu ochrony środowiska odpowiedzialne są władze gminy.

Zadania z zakresu ochrony środowiska realizowane będą przez poszczególne referaty gminy, zgodnie z przyjętym schematem organizacyjnym. Część zadań będzie wykonywana przez spółki lub podmioty prywatne wyłonione w drodze publicznych przetargów. Gmina będzie pełniła rolę koordynatora takich działań. Od wykonawców odbierane będą sprawozdania z wykonania zadania, przekazywane do poszczególnych referatów.

Bezpośrednim realizatorem programu będą także podmioty gospodarcze planujące i realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami nakreślonymi przez program i samorząd gminny. Bezpośrednim odbiorcą programu będzie społeczeństwo .

Do najważniejszych zadań w ramach zarządzania środowiskiem należą:

1. Wdrażanie programu ochrony środowiska gminy Dobroń
 - koordynacja wdrażania programu
 - raporty o stopniu wykonania programu
 - weryfikacja celów krótkoterminowych i głównych działań
2. Edukacja ekologiczna, komunikacja ze społeczeństwem, system informacji o środowisku:
 - rozwój różnorodnych form edukacji
 - dostęp do informacji o środowisku i jego ochronie
 - wykorzystanie mediów w celach informowania społeczeństwa o podejmowanych i planowanych działaniach z zakresu ochrony środowiska
 - szersze włączanie się organizacji pozarządowych w proces edukacji ekologicznej

13. SPOSÓB KONTROLI ORAZ DOKUMENTOWANIA REALIZACJI PROGRAMU

Wójt Gminy odpowiada za wdrożenie systemu opracowanego w Programie ochrony środowiska i jest zobowiązany do opracowania oraz wdrożenia systemu monitoringu. Monitorowanie realizacji programu umożliwi ocenę prawidłowości i efektywności działań oraz szybkie i elastyczne reagowanie na zmiany. Monitoring ochrony środowiska polegał będzie głównie na działaniach organizacyjno – kontrolnych.

System monitoringu i oceny zadań oraz celów zawartych w Programie ochrony środowiska Gminy Dobroń obejmuje: obligatoryjne terminy zawarte w aktach prawnych, system sprawozdawczości organów urzędowych i podmiotów gospodarczych. Kontrola realizacji Programu wymaga także oceny stopnia realizacji przyjętych w nim celów i działań, przewidzianych do wykonania w określonym terminie. Należy systematycznie oceniać też stopień rozbieżności między założeniami a realizacją programu oraz analizować przyczyny tych niespójności.

13.1. Opiniowanie projektu programu

Projekt Programu ochrony środowiska podlega zaopiniowaniu przez zarząd powiatu.

13.2. Sprawozdanie z realizacji programu

Wójt Gminy ma obowiązek sporządzać co 2 lata sprawozdanie z realizacji planu gospodarki odpadami i z programu ochrony środowiska.

Sprawozdanie z realizacji Programu ochrony środowiska powinno obejmować:

- ocenę stopnia realizacji określonych w Programie celów i kierunków działań,
- sprawozdanie z wykonanych zadań pozainwestycyjnych i inwestycyjnych,
- zgodność wykonanych zadań z harmonogramem prac,
- sprawozdanie z realizacji harmonogramu finansowania założonych przedsięwzięć.
- podsumowanie z wnioskami i ewentualną rekomendacją nowelizacji Programu.

Sprawozdanie może zawierać także informacje dotyczące zaistniałych zmian w aktach prawnych, założeniach podstawowych, planach wyższego rzędu, itp., co będzie powodować konieczność weryfikacji planu i jego aktualizację.

13.3. Weryfikacja i aktualizacja Programu

Ustawa o odpadach wymaga, aby plany gospodarki odpadami aktualizowane były nie rzadziej niż raz na 4 lata. Ponieważ plan jest częścią Programu ochrony środowiska, obowiązek ten rozciąga się również na ten dokument. Jeżeli zmiany w dziedzinie ochrony środowiska w gminie będą znaczące, gminny program ochrony środowiska powinien być zaktualizowany przed tym terminem.

W celu właściwej oceny stopnia wdrażania Programu ochrony środowiska konieczne jest ustalenie zasad przedstawiania postępów w realizacji programu. Dobrymi miernikami wyznaczającymi stan środowiska i presji na środowisko są wskaźniki, których podstawowym zadaniem jest zobiektywizowanie oceny realizacji celów

W celu oceny realizacji działań określonych w Programie na rzecz ochrony środowiska wykorzystywany będzie system państwowego monitoringu prowadzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Wojewódzką i Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną, a także instytucje i placówki badawcze zajmujące się zagadnieniami z zakresu ochrony środowiska. W wyniku przeprowadzonych pomiarów i ocen stanu środowiska dostarczone będą informacje w zakresie: czystości wód powierzchniowych i podziemnych, stanu powietrza atmosferycznego, hałasu i promieniowania niejonizującego, gospodarki odpadami, powstałych awarii oraz przyrody ożywionej.

14. RODZAJ I HARMONOGRAM DZIAŁAŃ PROEKOLOGICZNYCH

Tabela 15. Harmonogram finansowo – zadaniowy na lata 2008–2015

Lp	Zadanie	Okres realizacji	Koszty	Źródła finansowania
1. Gospodarka wodno – ściekowa				
1.	Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami Dobroń– Chechło sieć – dł. 8,6 km przyłącza– 241 szt.	2004 – 2012	6 426 351,-	Budżet Gminy, Pożyczki z WFOŚiGW
2.	Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami w miejscowości Chechło Drugie sieć – dł. 2,8 km przyłącza– 77 szt.	2009 – 2010	3 056 649,-	PROW woj. Łódzkiego
3.	Rozbudowa istniejącej oczyszczalni ścieków z 350 m ³ /d do 700 m ³ /d w miejscowości Dobroń, ul. Zakrzewki;	2003 – 2009	1 997 803,-	Budżet Gminy, Pożyczka z WFOŚiGW
4.	Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami w miejscowości Dobroń Mały (Żabieniec) sieć – dł. 4,1 km przyłącza– 117 szt.	2010 – 2012	-	PROW Budżet gminy
5.	Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami w miejscowości Dobroń Mały - wieś sieć – dł. 2,1 km przyłącza– 48 szt.	2013	-	PROW Budżet gminy
6.	Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami w miejscowości Dobroń Duży, ul. 11 Listopada i osiedle sieć – dł. 1,2 km	2014 – 2015	-	
7.	Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami w miejscowości Chechło Pierwsze	2013 – 2017	-	
8.	Modernizacja sieci wodociągowej w miejscowości Dobroń: - ul. Mickiewicza – 228 mb - ul. Sportowa – 220 mb - ul. Słowackiego – 150 mb - ul. Szkolna – 240 mb - ul. Lipowa – 220 mb - ul. Grunwaldzka – 360 mb	2007 – 2010 2007 2008 2009 2010 – 2012	60 684,- 190 000,- - -	Budżet gminy
9.	Budowa sieci wodociągowej z przyłączami: - Wymysłów Enklawa–	2009 – 2010 2007	206 033,-	Budżet gminy

	1,5 km - Wymysłów Francuski i Wymysłów Piaski – 5km - Dobroń, ul Szkolna, Rolnicza, Słoneczna–1,1 km	2009 – 2012 -	934 000,- -	
10.	Rozbudowa SUW	2013 – 2014	-	
11	Budowa brakujących odcinków sieci wodociągowej w miejscowości Chechło Pierwsze i w Chechle Drugim - ul. Witkiewicza – 285 mb - ul. Gojawczyńskiej – 288 mb - pozostałe ulice – 1,5 km	2007 – 2011 2007 2008 2009 – 2011	50 000,- 70 000,- -	Budżet gminy
2. Gospodarka odpadami				
12.	Rozszerzenie selektywnej zbiórki odpadów o kolejne frakcje odpadów (makulatura, szkło kolorowe)	2010	-	
3. Ochrona przyrody				
13.	Rewaloryzacja parku w Dobroniu	2009 – 2010	-	
14.	Budowa zbiornika małej retencji na rzece Grabi w Ldzaniu	2014 – 2019	-	
15.	Opracowanie dokumentacji i utworzenie obszaru chronionego krajobrazu na części doliny Pałuszniczy	-	-	